

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

“Αγροτουρισμός στην Μεσσηνία: εμπειρική διερεύνηση”

Επιμέλεια συγγραφής: Τσάμης Γεώργιος

Επιβλέπων Καθηγητής: Κίζος Αθανάσιος

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής: Κίζος Αθανάσιος, Χωριανόπουλος Ιωάννης,
Βαΐτης Μιχαήλ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ 2019

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου, κ. Αθανάσιο Κίζο που δέχτηκε να με αναλάβει, για τη βοήθεια που μου παρείχε, και για την άριστη επικοινωνία μας όλον αυτόν τον καιρό, για την ολοκλήρωσή της πτυχιακής μου εργασίας. Επίσης ένα μεγάλο ευχαριστώ στα μέλη της επιτροπής κ.Βαίτη Μιχαήλ και κ.Χωριανόπουλο Ιωάννη που δέχτηκαν να αξιολογήσουν τη δουλειά μου.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους φίλους μου που με στήριξαν και με βοήθησαν με τον τρόπο τους να συνεχίσω. Τέλος το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλω στην οικογένειά μου, διότι με πίστεψαν και με στήριξαν σε όλο αυτό μου το ταξίδι, γιατί χωρίς την στήριξή τους δεν θα ήμουν εδώ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος αυτής της πτυχιακής εργασίας ήταν η προσπάθεια κατανόησης και καταγραφής του αγροτουρισμού στην περιοχή της Μεσσηνίας, μέσα από την προσωπική επαφή με τους ανθρώπους που εργάζονται πάνω στον αγροτουρισμό, για να μάθουμε όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες πάνω στο θέμα αυτό.

Ο αγροτουρισμός αποτελεί μία μορφή εναλλακτικού τουρισμού, μέσω της οποίας οι τουρίστες έχουν την δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με ντόπιους ανθρώπους και τα προϊόντα που παράγουν, έτσι τους προσφέρονται βιοματικές εμπειρίες και γνωρίζουν καλύτερα τον τόπο που επισκέπτονται μέσα από τα ήθη και τα έθιμά του. Στην συγκεκριμένη εργασία επιλέχθηκε να γίνει έρευνα μέσα από ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε σε ντόπιους που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό.

Η προτεινόμενη μεθοδολογία χρησιμοποιήθηκε για να μάθουμε την πραγματική καταστασή που βρίσκεται ο αγροτουρισμός στην περιοχή της Μεσσηνίας, τα θετικά του αλλά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ντόπιοι που εφαρμόζουν τον αγροτουρισμό.

Επίσης παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των ερωτηματολογίων, όπως και γενικά συμπεράσματα, με σημαντικότερο ότι η Μεσσηνία φαντάζει ιδανική για τον αγροτουρισμό αλλά είναι ακόμα σε πρώιμα στάδια για τις δυνατότητες που υπάρχουν στον τόπο. Τέλος παρουσιάζονται προτάσεις για την περαιτέρω έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 1.1 ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ
- 1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
- 1.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
- 1.4 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- 1.5 ΤΥΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

- 2.1 ΕΙΣΑΦΩΓΗ
- 2.2 ΕΡΕΥΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

- 3.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΗΣΤΙΚΑ
- 3.2 ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑ
- 3.3 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
- 3.4 ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΕΡΕΥΝΑ

- 4.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
- 4.2 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
- 4.3 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
- 4.4 ΔΟΜΗ
- 4.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
- 4.6 ΣΥΝΟΨΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- 5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ
- 5.2 ΣΥΝΟΨΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
- 5.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΕΙΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Ο τουρισμός ως έννοια και ως έκφραση μπορεί να θεωρείται απλή, ωστόσο δεν έχει δοθεί ο επακριβής ορισμός της μέχρι και σήμερα. Ο τουρισμός αποτελεί μια δραστηριότητα που σχετίζεται με πολλούς κλάδους της οικονομίας ενώ αλληλεπιδρά τόσο με οικονομικά όσο και με κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά στοιχεία. Στην ελληνική αλλά και διεθνή βιβλιογραφία οι ορισμοί που έχουν δοθεί είναι πάρα πολλοί.

Ένας από τους διάφορους ορισμούς αναφέρει ότι: «ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς επί τουλάχιστον ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών.

Ένας άλλος ορισμός αναφέρει ότι: «οι άνθρωποι επισκέπτονται τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους».

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού ορίζει ότι: «ο τουρισμός περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε περιοχές διαφορετικές από το μέρος που διέμεναν ως τότε, όχι περισσότερο από ένα συνεχόμενο χρόνο για διασκέδαση, δουλειές ή για άλλους σκοπούς».

Με βάση τους διάφορους ορισμούς που έχουν δοθεί για τον τουρισμό, βγαίνει το συμπέρασμα ότι υπάρχουν δύο βασικά στοιχεία της ερμηνείας του. Το πρώτο από τα δύο στοιχεία είναι ο σκοπός του ταξιδιού του τουρίστα, και το δεύτερο στοιχείο είναι η διάρκεια της παραμονής- μετακίνησής του.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Για να δούμε τις ρίζες του τουρισμού πρέπει να ανατρέξουμε στα αρχαία χρόνια. Εκεί που οι άνθρωποι μετακινούνταν συνεχώς από τόπο σε τόπο είτε μαζικά, είτε μεμονωμένα από ανάγκη για να διαφυλάξουν ένα ασφαλές μέρος για αυτούς και την οικογένειά τους και για την συλλογή τροφής. Λίγο αργότερα και με την ανάπτυξη του εμπορίου οι άνθρωποι αναγκάστηκαν να ταξιδέψουν μέσω ξηράς ή θαλάσσης, ανάλογα βέβαια με τα μεταφορικά μέσα τα οποία υπήρχαν και τους εξυπηρετούσαν περισσότερο, προκειμένου να πραγματοποιήσουν τις εμπορικές τους δραστηριότητες. Υπήρχαν ωστόσο μετακινήσεις οι οποίες είχαν καθαρά μεταναστευτικό χαρακτήρα αλλά και μετακινήσεις οι οποίες (όπως προαναφέραμε) πραγματοποιούνταν από εμπόρους με σκοπό την ανταλλαγή προϊόντων σε άλλες περιοχές και φυσικά την απόκτηση κέρδους. Οι τελευταίες είχαν καθαρά εμπορικό χαρακτήρα. Αργότερα με την χρήση ζώων οι μετακινήσεις ήταν συχνότερες και ποιοτικά εύκολες για τους ανθρώπους. Αξίζει να σημειωθεί ότι, οι Ρωμαίοι μελέτησαν και κατασκεύασαν οδικές αρτηρίες για την καλύτερη και ασφαλή μετακίνηση των μεταφορικών μέσων. Επίσης, οι αρχαίοι Έλληνες αλλά και οι Φοίνικες είναι γνωστοί διότι υπήρξαν εξαιρετικοί θαλασσοπόροι της εποχής τους. Αυτές οι μετακινήσεις όμως δεν έχουν καμιά σχέση με αυτό που λέμε σήμερα τουρισμό.

Οι βάσεις της σύγχρονης μορφής του τουρισμού βρίσκονται στον 18ο και κυρίως στον 19ο αιώνα. Η λέξη τουρισμός έκανε την εμφάνισή της τον 19ο αιώνα και προέρχεται από την αγγλική και γαλλική λέξη *tour*. Με την πάροδο των χρόνων η εξέλιξη του τουρισμού δεν σταματά και όλο αναπτύσσεται περισσότερο. Μετά το 1950 η ανάπτυξη του τουρισμού είναι τεράστια και αποτελεί πλέον ένα οικονομικό τομέα, όπου επηρεάζει άμεσα τις χώρες που αναπτύσσεται. Η τεράστια αυτή ανάπτυξη του τουρισμού δεν είναι τυχαία και οφείλεται σε κάποιους παράγοντες που είναι οι εξής: (Τσάρτας, 1996).

1. Η πολιτική και οικονομική σταθερότητα στις αναπτυγμένες χώρες.
2. Η αύξηση του ελεύθερου χρόνου και η παράλληλη ανάπτυξη του «κοινωνικού κράτους» στις αναπτυγμένες χώρες.
3. Δημογραφικοί και οικονομικοί παράγοντες.
4. Η ανάπτυξη των μαζικών μεταφορικών μέσων.

1.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός μπορεί να διακριθεί σε δύο κατηγορίες τον μαζικό τουρισμό και τον εναλλακτικό τουρισμό. Ο μαζικός τουρισμός είναι μια σχετικά νέα ιδέα, που προήλθε από την μεγάλη άνοδο των εισοδημάτων μετά την Βιομηχανική Επανάσταση. Πριν από αυτή, τα ταξίδια πολιτιστικού ή ψυχαγωγικού χαρακτήρα ήταν αποκλειστικό προνόμιο λίγων εκλεκτών περιηγητών, συνήθως αριστοκρατών. Σήμερα, ο μαζικός τουρισμός είναι απευκταίος λόγω των δυσμενών επιπτώσεων που προκαλεί στο φυσικό περιβάλλον αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο.

Ο εναλλακτικός τουρισμός ή τουρισμός υπαίθρου, αποτελεί τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός ειδικού κινήτρου στη ζήτηση και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής (προσφοράς). Μέσα από τον εναλλακτικό τουρισμό, όπως το λέει και η ίδια η λέξη, οι άνθρωποι αναζητούν ένα εναλλακτικό-διαφορετικό τρόπο να κάνουν διακοπές. Αυτός ο εναλλακτικός τρόπος τουρισμού συνδέεται άμεσα με την προστασία αλλά και με την αλληλεπίδραση του ανθρώπου με τα τοπικά ήθη και έθιμα, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και με την αποφυγή της χρήσης υπηρεσιών οργανωμένου μαζικού τουρισμού.

1.4 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτουρισμός ανήκει στην δεύτερη κατηγορία τουρισμού, δηλαδή στον εναλλακτικό τουρισμό. Είναι σύνθετη λέξη που αποτελείται από δύο συνθετικά μέρη. Το πρόθεμα *αγρό* προέρχεται από την αρχαία ελληνική *ἀγρός*, η οποία μπορεί να προέρχεται από το ρήμα *ἄγω* (: οδηγώ), με την έννοια ότι οδηγούσαν τα ποίμνια στους ἀγρούς, δηλαδή στα χωράφια που δεν καλλιεργούνταν για κάποιο διάστημα ή από τη Λατινική *ager* (γεν. *agri*). Στα νέα ελληνικά το ουσιαστικό *αγρός* είναι αρσενικό και αποτελεί την έκταση της γης που μπορεί να καλλιεργηθεί. Το δεύτερο συνθετικό,

δηλαδή η λέξη τουρισμός, προέρχεται από την αγγλική λέξη tourism και την γαλλική λέξη tour που έχουν ρίζες από τα λατινικά αλλά και τα αρχαία ελληνικά, που σημαίνουν γύρος ή περιήγηση. Ο συνδιασμός των δύο αυτών λέξεων μας υποδηλώνει την περιήγηση στους αγρούς, που έχει ως στόχο να γίνει κατανοητός ο αγροτικός τρόπος ζωής και η καλύτερη γνωριμία με τα αγροτικά προϊόντα.

Όπως συμβαίνει και με τον τουρισμό, έτσι και με τον αγροτουρισμό δεν υπάρχει ένας επακριβής ορισμός της λέξης, παρά το γεγονός ότι το φαινόμενο αυτό όλο και αναπτύσσεται. Η αδυναμία καθιέρωσης μιας κοινά αποδεκτής ορολογίας οφείλεται εν μέρει, στο γεγονός ότι από χώρα σε χώρα διαφέρουν οι δομές των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, ο ορισμός του αγροτικού χώρου καθώς επίσης και ο βαθμός ταύτισης των διαφόρων στρωμάτων του πληθυσμού με τον αγροτικό παρελθόν τους (Ιωκειμίδης,2009).

Ο αγροτουρισμός συνδυάζει αρκετά χαρακτηριστικά όπως την επαφή με την φύση και το περιβάλλον, τα ήθη, τα έθιμα, την ιστορία αλλά και την γνωριμία, επαφή με ντόπιους ανθρώπους, και με την καθημερινότητα τους. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά διαφέρουν από τόπο σε τόπο, πράγμα που κάνει την αγροτουριστική εμπειρία μοναδική ανάλογα με τον κάθε προορισμό. Μέσα από αυτή την εμπειρία ο τουρίστας όχι απλά βλέπει την καθημερινότητα των ντόπιων αλλά γίνεται και μέρος αυτής. Έχει την ευκαιρία να δει την διαφορετικότητα και την αυθεντικότητα που συνδέονται με κάθε τόπο.

Από τον αγροτουρισμό δεν επωφελούνται μόνο οι τουρίστες, μέσα από την μοναδική εμπειρία που βιώνουν, αλλά και οι τοπικές κοινωνίες αφού τα ήθη, τα έθιμα αλλά και η πολιτιστική κληρονομιά του τόπου κρατούνται ζωντανά μέσα από την συνεχής αναπαραγωγή του. Επίσης ο αγροτουρισμός βοηθά στην καλύτερευση του γεωργικού εισοδήματος συνάμα και του εισοδήματος της τοπικής κοινωνίας. Έτσι έχει ως αποτέλεσμα την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ντόπιων, την συγκράτησή τους στον τόπο διαμονής τους, φαινόμενα που βοηθούν στην εξάλειψη της αστικοποίησης.

Ο τουρίστας που θα επιλέξει να επισκεφτεί ένα αγροτουριστικό κατάλυμα, θα το επιλέξει για να απαλλαγεί από το κλασσικό τουριστικό μοτίβο με τα ακριβά ξενοδοχεία, τις πισίνες και όλες τις ανέσεις. Και όχι δεν θα το κάνει για να γλυτώσει χρήματα, θα επιλέξει ένα αγροτουριστικό κατάλυμα για να γνωρίσει τον τόπο όπως πραγματικά είναι. Για παράδειγμα: το να επιλέξει κάποιος να επισκεφτεί ένα ακριβό ξενοδοχείο στην Ελλάδα με το να επιλέξει να επισκεφτεί ένα ακριβό ξενοδοχείο σε μία άλλη χώρα, θα είναι περίπου η ίδια εμπειρία. Δύο ακριβά ξενοδοχεία με όλες τις ανέσεις, και τίποτα παραπάνω. Όταν όμως ο τουρίστας επιλέξει να έχει μία αγροτουριστική εμπειρία σε μία χώρα θα έχει την ευκαιρία να την γνωρίσει όσο το δυνατόν καλύτερα "από μέσα". Όταν λέμε "από μέσα" εννοούμε ότι θα έχει την ευκαιρία να δει πως πραγματικά ζουν οι ντόπιοι του κάθε τόπου. Θα έχει επίσης την ευκαιρία να δει το φυσικό περιβάλλον της χώρας του τόπου που επισκέφτεται, να γνωρίσει τα αγαθά που παράγονται εκεί αλλά και πως τα διαχειρίζονται οι ντόπιοι. Θα γνωρίσει τις διατροφικές τους συνήθειες, και όχι ένα ακόμα γκουρμέ φαγητό από έναν γνωστό σεφ. Θα έχει μία πραγματική-αληθινή εμπειρία, πέρα από την τυποποιημένο και βιομηχανοποιημένο μαζικό τουρισμό, που ο μόνος του στόχος είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους των εμπλεκόμενων και τίποτα περισσότερο.

Το κέρδος απο τον αγροτουρισμό δεν περιορίζεται μόνο στον ανθρώπινο τομέα. Κερδισμένο βγαίνει και το φυσικό περιβάλλον του κάθε τόπου. Αυτές λοιπόν οι μικρής κλίμακας επιχειρήσεις, συνεισφέρουν στην διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και στην καλυτέρευση της προστασίας του περιβάλλοντος. Σε αντίθεση με τις μεγάλες τουριστικές μονάδες δεν αλλοιώνουν τον χαρακτήρα του κάθε τόπου, προστατεύοντας έτσι το περιβάλλον.

Ο αγροτουρισμός κρατά ζωντανό έναν τόπο, που θα ερήμωνε ή και δίνει ζωή σε κάποιον που είναι ίδη ερημωμένος. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το : (project πολιστάρι) όπου αποτελεί μια πρωτοβουλία του ιδρύματος ΚΑΠΕΤΑΝ ΒΑΣΙΛΗ & ΚΑΡΜΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ. Το πολιστάρι είναι ένας οικισμός κοντά στο πεταλίδι μεσσηνίας. Ο οικισμός αυτός ήταν ερημομένος για αρκετά χρόνια και όπως μας πληροφόρησαν οι άνθρωποι που το έχουν αναλάβει, ούτε στο google δεν μπορούσε να το βρεί κανείς. Στον οικισμό φάντασμα λοιπόν, ετοιμάζεται μία πολύ όμορφη αγροτουριστική πρωτοβουλία. Το πολιστάρι είναι ανάμεσα σε ελαιώνες και δίπλα στην θάλασσα, δημιουργώντας έτσι ένα φανταστικό αγροτουριστικό τοπίο. Θα βασιστεί στα αγροτουριστικά πρότυπα της Ισπανίας τα οποία είναι αποτελούν τα καλύτερα αγροτουριστικά πρότυπα στον κόσμο. Έτσι ένα ουσιαστικά μέρος που ήταν νεκρό θα έρθει ξανά στην ζωή δίνοντας έτσι και θέσεις εργασίας σε αρκετό κόσμο.

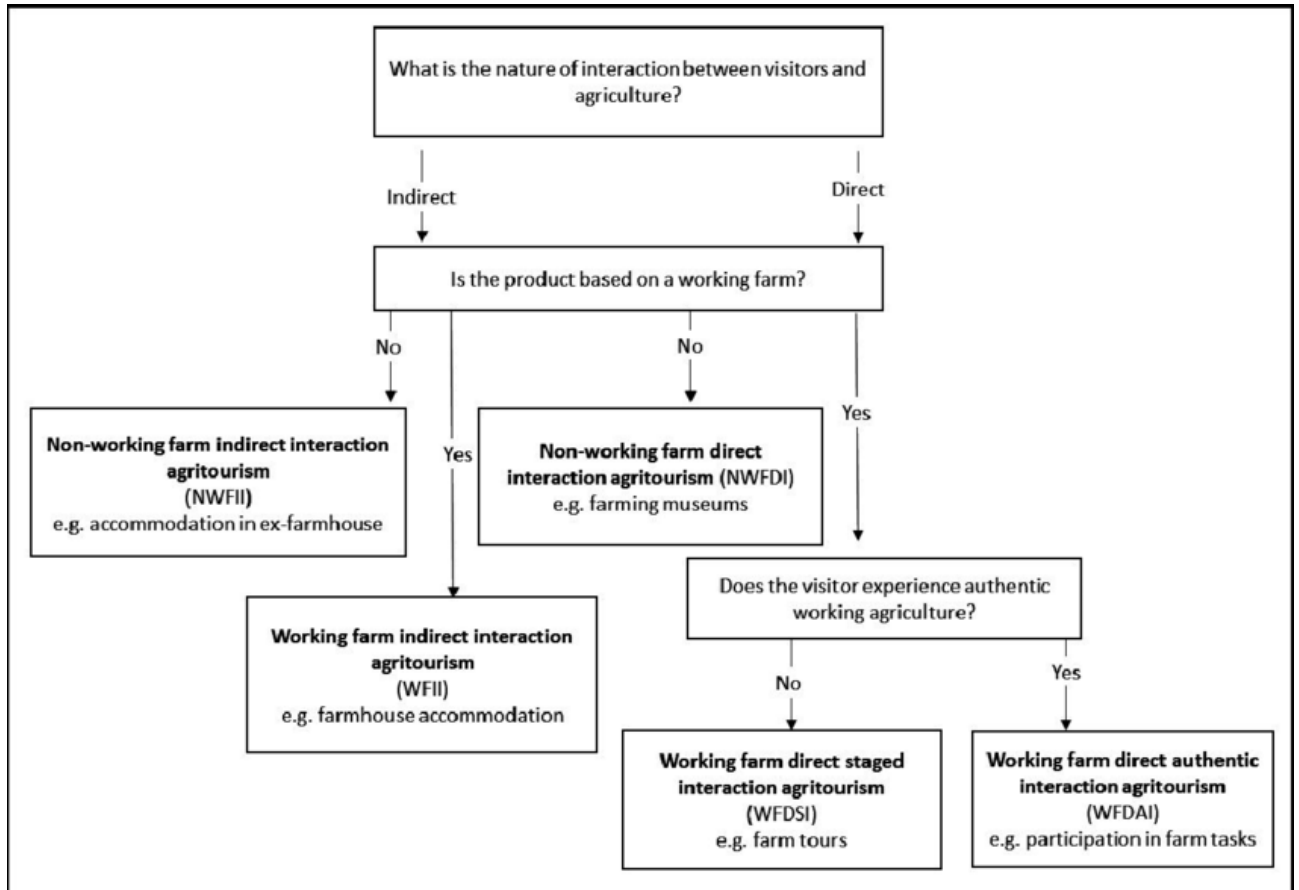
Όπως αναφέραμε και πιο πάνω ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται κυρίως σε αγροτικές περιοχές της χώρας και σχετίζεται με κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές αξίες της περιοχής. Σε αρκετές χώρες της ευρώπης και κυρίως στην κεντρική ευρώπη, ο αγροτουρισμός έχει αναπτυχθεί σε πολύ υψηλό επίπεδο. Πάρα πολλά αγροκτήματα λειτουργούν και υποδέχονται μεγάλο πλήθος τουριστών απο όλο τον κόσμο καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου προάγοντας τα αγαθά αλλα και τον τρόπο ζωής των ντόπιων. Με την σειρά του λοιπόν, τελευταία χρόνια, ο αγροτουρισμός έχει αρχίσει σιγά-σιγά να αναπτύσσεται και στην Ελλάδα όπως το παράδειγμα που δώσαμε παραπάνω. Η χώρα μας ενδείκνυται για αυτό το είδος εναλλακτικού τουρισμού και δεν έχει να ζηλέψει τίποτα απο τις άλλες χώρες που εφαρμόζουν τον αγροτουρισμό, καθώς διαθέτει ένα από τα καλύτερα αγροτουριστικά τοπία που θα μπορούσε να συναντήσει κανείς. Όμως, η πραγματικότητα είναι πως τα πράγματα πάνω στον τομέα του αγροτουρισμού αλλα και γενικότερα του εναλλακτικού τουρισμού δεν είναι ακόμα ξεκάθαρα. Δεν μας είναι καθόλου περίεργο, ότι επικρατεί μία σύγχυση σχετικά με την έννοια και το περιεχόμενο του αγροτουρισμού, πράγμα που συμβαίνει και στις περισσότερες χώρες. Όπως σύγχυση επικρατεί στον προσδιορισμό από τους αρμόδιους φορείς του αγροτουριστικού προϊόντος, όπου και οι ίδιοι διαπιστώσαμε, μετά απο σχετική ερώτηση στον ΕΟΤ και στην Περιφεριακή Ενότητα Μεσσηνίας όταν αρχίσαμε να αναζητούμε στοιχεία για την παρούσα πτυχιακή εργασία. Ούτε αυτοί οι φορείς δεν ήξεραν ακριβώς την κατάσταση που επικρατεί.

Ο αγροτουρισμός διακρίνεται και αυτός με την σειρά του σε πέντε τύπους, τους οποίους θα ερμηνεύσουμε και αναλύσουμε παρακάτω.

1.5 ΤΥΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Για να καταλάβουμε λίγο καλύτερα τον αγροτουρισμό, θα υιοθετήσουμε την τυπολογία του Phillip, Hunter & Blackstock (2010) με την χρήση τριών κριτηρίων: (α) την φύση της επαφής που έχει ο τουρίστας με την αγροτουριστική δραστηριότητα (the tangibility of agriculture in the context of visitor experiences of agritourism, Flanigan et al., 2014), (β) εάν το προϊόν βασίζεται σε ένα ‘ενεργό’ αγρόκτημα (the most frequently cited requirement for agritourism for both North American and European studies, e.g. Barbieri & Mshenga, 2008; Hegarty & Przezborska, 2005; Kizos & Iosifides, 2007; McGehee & Kim, 2004; Ollenburg & Buckley, 2007; Tew & Barbieri, 2012; Thomas-Francois & Francois, 2014) και (γ) τον βαθμό αυθεντικότητας της εμπειρίας που λαμβάνει ο τουρίστας. Με την χρήση αυτών των κριτηρίων, προκύπτουν πέντε διαφορετικοί τύποι αγροτουρισμού.

- (i) Non-working farm indirect interaction agritourism (NWFII): όπου δεν έχουν άμεση σχέση με ένα ‘ενεργό’ αγρόκτημα, αλλά έχουν έμμεση σχέση με την κουλτούρα του αγροτουρισμού.
- (ii) Non-working farm direct interaction agritourism (NWFDI): όπου αφορά ένα μη ‘ενεργό’ αγρόκτημα ή ένα προϊόν αγρόκτημα, που γίνονται επιδείξεις ή κάποια δρόμενα που αφορούν τον αγροτουρισμό.
- (iii) Working farm indirect interaction agritourism (WFII): όπου εμπεριέχονται διαμονή, φαγητό, και διάφορες δραστηριότητες για τους τουρίστες.
- (iv) Working farm direct staged interaction agritourism (WFDSI): όπου ο τουρίστας έχει άμεση επαφή με την αγροκουλτούρα, όπως να έρθει σε επαφή με τα ζώα της φάρμας, τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται σε αυτήν, τις καλλιέργειες κ.α.
- (v) Working farm direct authentic interaction agritourism (WFDAI): οι επισκέπτες ζουν την αυθεντική εμπειρία, αφού έχουν ανάμιξη οι ίδιοι στις δουλειές του αγροκτήματος.

(Διάγραμμα με τους πέντε τύπους του αγροτουρισμού)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, ο βασικός μας στόχος είναι η καταγραφή του προφίλ τόσο των ανθρώπων που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό στην Μεσσηνία, όσο και των καταλυμάτων τους. Πιο συγκεκριμένα σκοπός της εργασίας είναι να έρθουμε σε επαφή με τους ιδιοκτήτες των καταλυμάτων, να μάθουμε διάφορες πληροφορίες για αυτούς και τις επιχειρήσεις τους και να δούμε σε τι επίπεδο βρίσκεται ο αγροτουρισμός στην περιοχή της μεσσηνίας. Πριν την παρουσίαση των στοιχείων, των πληροφοριών και του τρόπου επεξεργασίας τους, κρίνεται απαραίτητο να γίνει αναφορά στις προσπάθειες ερευνητών, οι οποίες είναι στο ίδιο αντικείμενο και μας βοήθησαν για να πραγματοποιηθεί η παρούσα πτυχιακή εργασία.

Αρχικά γίνεται ανασκόπηση στην έρευνα σχετικά με την αξιολόγηση της επίδρασης του αγροτουρισμού στην ανάπτυξη μικρών νησιών. Στη βιβλιογραφική ανασκόπηση που θα ακολουθήσει, και που θα ασχολείται με την έρευνα αυτή που έχει γίνει στο παρελθόν, παρατίθενται τα στοιχεία και η μεθοδολογία με την οποία διερευνούνται και προτυποποιούνται τα μεγέθη αυτά, καθώς και τα αποτελέσματα και συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα αυτή.

Αν αναλογιστούμε την κρίση που υπάρχει στην χώρα μας τα τελευταία χρόνια και την έλλειψη θέσεων εργασίας, καθώς και ότι η χώρα μας παρουσιάζει ένα ιδανικό αγροτουριστικό τοπίο, η αναγκαιότητα της ανάπτυξης του αγροτουρισμού είναι τεράστια.

2.2 ΕΡΕΥΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Το 2016 πραγματοποιήθηκε από τους Thanasis Kizos, Sofia Karampela, Ioannis Spilanis μία έρευνα με τίτλο «Evaluating the impact of agritourism on local development in small islands». Σκοπός αυτής της έρευνας είναι η συνεισφορά στην εννοιολογική ανάλυση του αγροτουρισμού με εστίαση στην επίδρασή του στην τοπική ανάπτυξη. Αρχικά παρουσιάζεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του αγροτουρισμού. Επίσης γίνεται συζήτηση για την τυπολογία των διαφορετικών φορμών του αγροτουρισμού συμπεριλαμβανομένων των πτυχών της προσφοράς και της ζήτησης, της κλίμακας λειτουργίας των επιχειρήσεων που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό. Τέλος διερευνούν την περίπτωση μικρών νησιών, ενός ειδικού τύπου χώρου και την τοπική τους ανάπτυξη με αυτά τα είδη «εναλλακτικών» τουριστικών δραστηριοτήτων παράλληλα με τον «συμβατικό» τουρισμό.

Στην συγκεκριμένη έρευνα των Thanasis Kizos, Sofia Karampela, Ioannis Spilanis χρησιμοποιήθηκε η τυπολογία του Phillip, Hunter & Blackstock (2010) με την χρήση τριών κριτηρίων: (α) την φύση της επαφής που έχει ο τουρίστας με την αγροτουριστική δραστηριότητα (the tangibility of agriculture in the context of visitor experiences of agritourism, Flanigan et al., 2014), (β) εάν το προϊόν βασίζεται σε ένα ‘ενεργό’ αγρόκτημα (the most frequently cited requirement for agritourism for both North American and European studies, e.g. Barbieri & Mshenga, 2008; Hegarty & Przeborska, 2005; Kizos & Iosifides, 2007; McGehee & Kim, 2004; Ollenburg & Buckley, 2007; Tew & Barbieri, 2012; Thomas-Francois & Francois, 2014) και (γ) τον βαθμό αυθεντικότητας της εμπειρίας που λαμβάνει ο τουρίστας. Με την χρήση αυτών των κριτηρίων, προκύπτουν πέντε διαφορετικοί τύποι αγροτουρισμού.

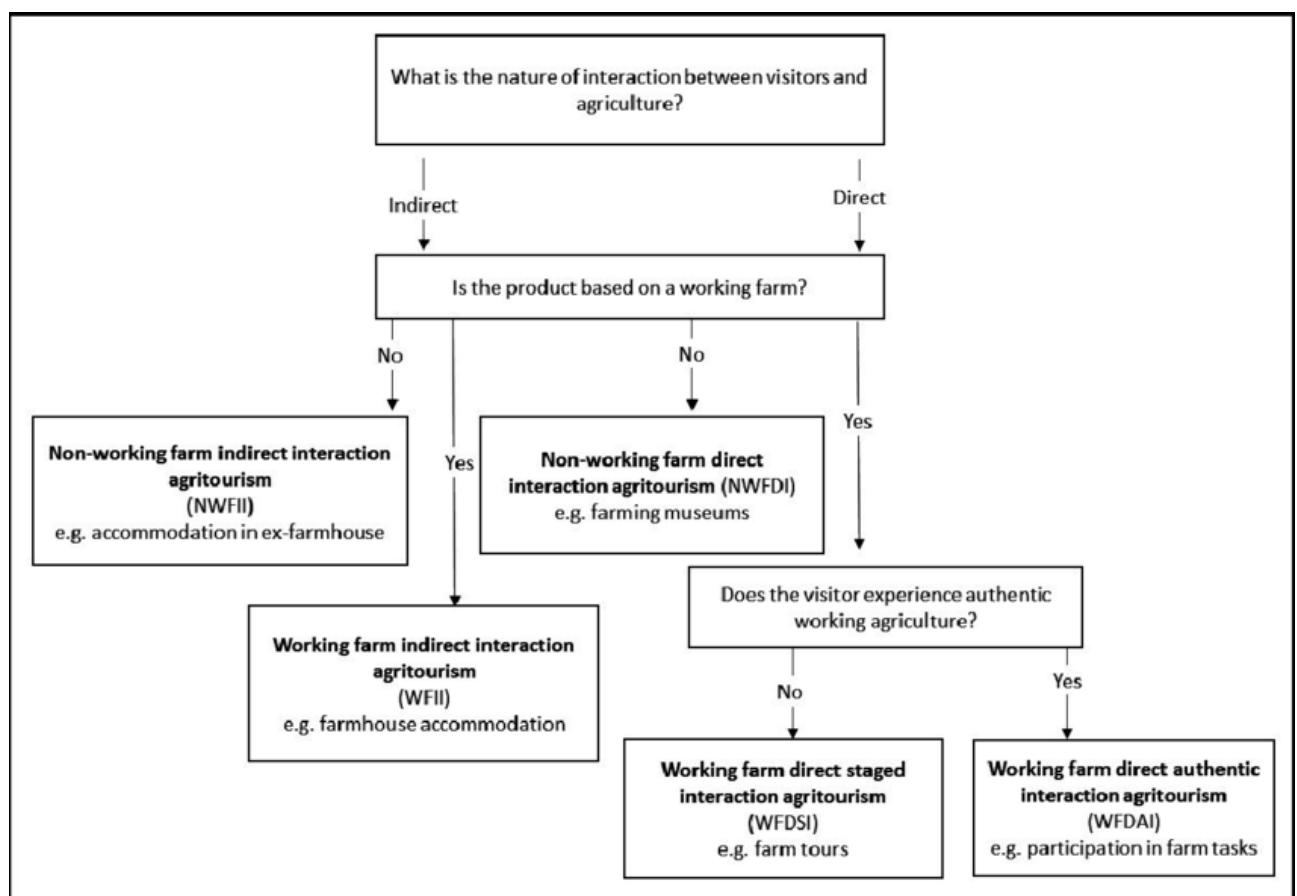
(i) Non-working farm indirect interaction agritourism (NWFII): όπου δεν έχουν άμεση σχέση με ένα ‘ενεργό’ αγρόκτημα, αλλά έχουν έμμεση σχέση με την κουλτούρα του αγροτουρισμού.

(ii) Non-working farm direct interaction agritourism (NWFDI): όπου αφορά ένα μη ‘ενεργό’ αγρόκτημα ή ένα πρώην αγρόκτημα, που γίνονται επιδείξεις ή κάποια δρόμενα που αφορούν τον αγροτουρισμό.

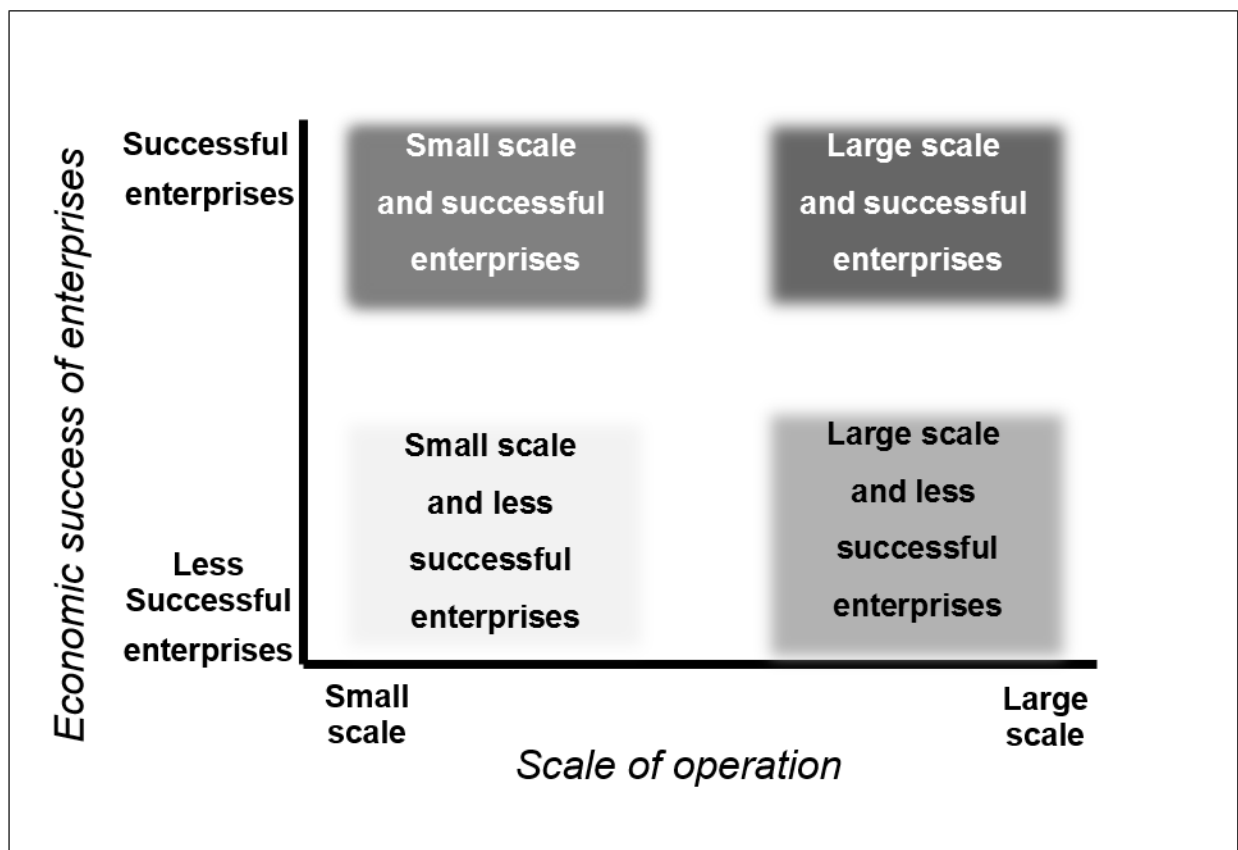
(iii) Working farm indirect interaction agritourism (WFII): όπου εμπεριέχονται διαμονή, φαγητό, και διάφορες δραστηριότητες για τους τουρίστες.

(iv) Working farm direct staged interaction agritourism (WFDSI): όπου ο τουρίστας έχει άμεση επαφή με την αγροκουλτούρα, όπως να έρθει σε επαφή με τα ζώα της φάρμας, τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται σε αυτήν, τις καλλιέργειες κ.α.

(v) Working farm direct authentic interaction agritourism (WFDAI): οι επισκέπτες ζουν την αυθεντική εμπειρία, αφού έχουν ανάμιξη οι ίδιοι στις δουλειές του αγροκτήματος.

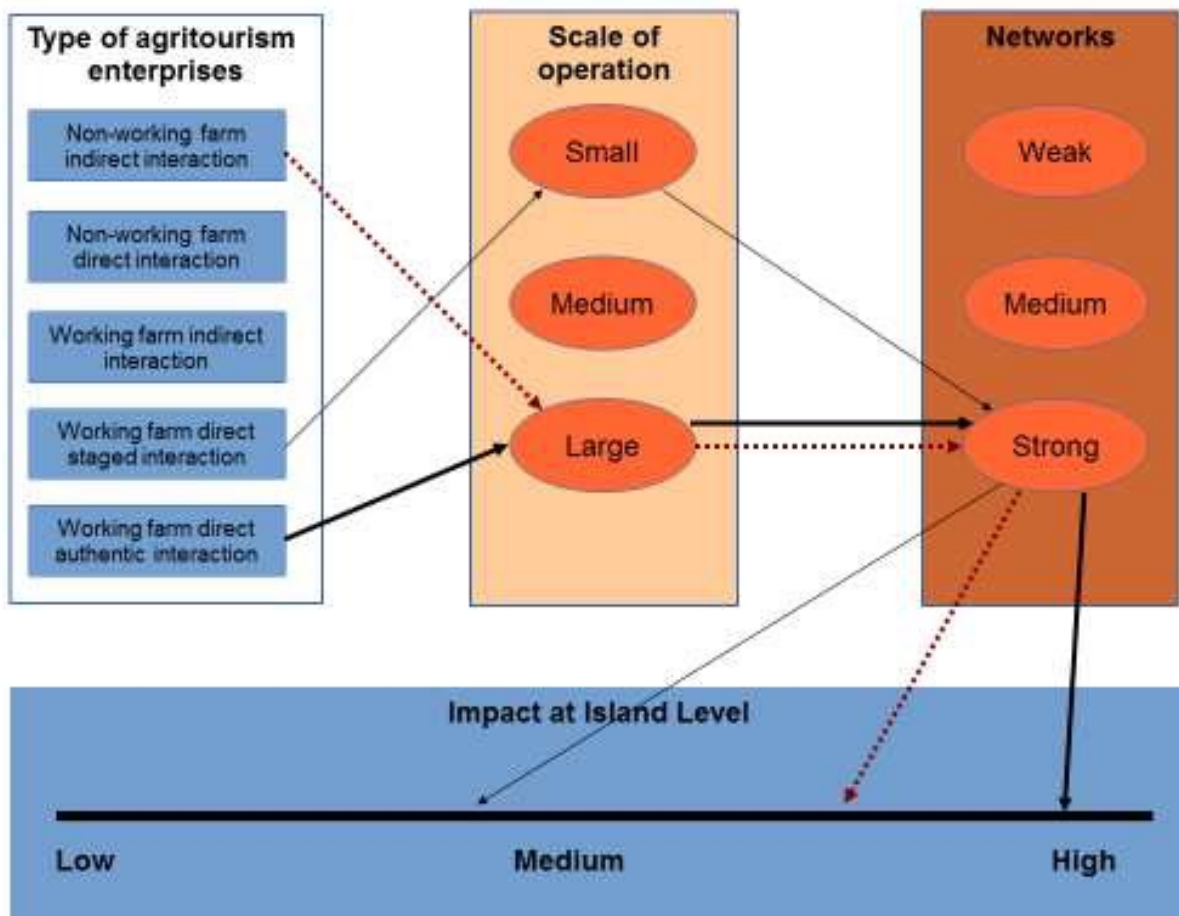

Επίσης, όσον αφορά την κλίμακα λειτουργίας των επιχειρήσεων που παρέχουν αγροτουρισμό η οποία είναι πολύ σημαντική για την αξιολόγηση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων τους σε επίπεδο περιοχής. Εξετάζονται οι δύο πτυχές (προσαρμοσμένες απο τον Kizos & Vakoufaris, 2011a, Kizos & Vakoufaris, 2011b): (a) την οικονομική επιτυχία των μεμονωμένων αγροτουριστικών επιχειρήσεων και (b) την κλίμακα λειτουργίας τους.

Θεωρητικές κατηγορίες επιπτώσεων των αγροτουριστικών επιχειρήσεων στην περιοχή με βάση την οικονομική επιτυχία των επιχειρήσεων και την κλίμακα λειτουργίας.

Τέλος στην έρευνα αυτή οι συγγραφείς παρουσιάζουν το παρακάτω σχήμα με τον αντίκτυπο του νησιωτικού επιπέδου των αγροτουριστικών επιχειρήσεων και των δικτύων τους ανάλογα με τον τύπο της επιχείρησης, την κλίμακα λειτουργίας και τις ιδιότητες δικτύου: τρεις υποθετικές τροχιές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

3.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η περιοχή μελέτης της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι ο νομός Μεσσηνίας. Ο νομός Μεσσηνίας βρίσκεται νοτιοδυτική Πελοπόννησο, και είναι ένας από τους επτά συνολικά νομούς της. Τα 2.991 τ. χλμ του, τον κάνουν να είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος νόμος της Πελοποννήσου, μετά τους νομούς Αρκαδίας, Λακωνίας και Αχαΐας. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 έχει 159.954 κατοίκους, από τους οποίους 54.100 κατοικούν στην πρωτεύουσα του νομού την Καλαμάτα, η οποία είναι το σημαντικότερο λιμάνι της Πελοποννήσου, μετά την Πάτρα.

Παλαιότερα, η πόλη της Καλαμάτας είχε μια αρκετά αξιόλογη βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα, αφού συνιστούσε το κύριο εξαγωγικό και εισαγωγικό λιμάνι της νοτιοανατολικής Πελοποννήσου. Όμως μετά την εξέλιξη των οδικών συγκοινωνιών η δραστηριότητα αυτή εξασθενήθηκε. Κύρια θέση στην οικονομία του νομού καταλαμβάνει ο αγροτικός τομέας αλλά ο τουρισμός, ο οποίος κατά γενική ομολογία παρουσιάζει αυξητικές τάσεις. Τα κύρια αγροτικά προϊόντα του νομού Μεσσηνίας είναι το ελαιόλαδο, οι βρώσιμες ελιές, η κορινθιακή σταφίδα, τα σύκα, τα εσπεριδοειδή και τα κηπευτικά.

Υπάρχουν συνολικά 280 οικισμοί, εκ των οποίων οι 121 πεδινοί, οι 73 ημιορεινοί και οι 85 ορεινοί. Αξίζει να σημειωθεί ότι 144 από τους αγροτικούς οικισμούς δηλαδή άνω του 50% του συνόλου των οικισμών, έχουν πληθυσμό μικρότερο από 250 κατοίκους. 1

Όσο αφορά την διοικητική διαίρεση σήμερα (Πρόγραμμα Καλλικράτης), μετά τον νόμο οι Δήμοι που απαρτίζουν το Νομό Μεσσηνίας είναι οι κάτωθι :

1. Δήμος Καλαμάτας,
2. Δήμος Μεσσήνης,
3. Δήμος Πύλου –Νέστορος, 4. Δήμος Τριφυλίας,
5. Δήμος Οιχαλίας,
6. Δήμος Δυτικής Μάνης.

1 Καταπόδη Α., «Χαρτογραφική απόδοση κοινωνικοοικονομικών δεικτών για τα πυρόπληκτα δημοτικά διαμερίσματα της Πελοποννήσου από τις πυρκαγιές του 2007» Αθήνα 2009

3.2 ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑ

Στο ανατολικό τμήμα της Μεσσηνίας βρίσκεται η οροσειρά του Ταΰγετου, η οποία αποτελεί και το φυσικό όριο με τον νομό Λακωνίας. Οι υψηλότερες κορυφές του (Προφήτης Ηλίας 2.407 μ., Νεραΐδοβούνα 2.025 μ., Ξεροβούνα 1.852 μ.) βρίσκονται ακριβώς στα όρια των δύο νομών. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι κορυφές αυτές αποτελούν πόλο έλξης για πολλούς λάτρεις των υπαίθριων δραστηριοτήτων.

Στο δυτικό τμήμα του νομού υψώνονται τα χαμηλά όρη της Κυπαρισσίας (Αγία Βαρβάρα, 1.218 μ.), οι χαμηλότερες προεκτάσεις των οποίων προσεγγίζουν το νοτιότερο ακρωτήριο Ακρίτας.

Στο κέντρο του νομού, ανάμεσα στο βόρειο τμήμα της οροσειράς του Ταΰγετου και των ορέων της Κυπαρισσίας σχηματίζεται πεδιάδα της Μεσσηνίας, ενώ μικρότερες πεδιάδες σχηματίζονται στις ακτές του Ιονίου, στις περιοχές Κυπαρισσίας, Φιλιατρών, Γαργαλιάνων, Πύλου, Μεθώνης κλπ.

Στο πεδινό μέρος της Μεσσηνίας, βρίσκονται αρκετά μικρά σε μέγεθος ποτάμια, τα οποία είναι μόνιμης ροής, πράγμα που τους δίνει αφθονία σε επιφανειακά και υπόγεια νερά. Ο μεγαλύτερος ποταμός απο όλους είναι ο Πάμισος, που πηγάζει από τις Βορειοδυτικές πλαγιές του Ταΰγετου, το Τετράζιο και τα όρη της Κυπαρισσίας και τροφοδοτεί με νερό την μεσσηνιακή πεδιάδα. Οι εκβολές του βρίσκονται στον Μεσσηνιακό κόλπο, μεταξύ Καλαμάτας και Μεσσήνης και είναι ελώδης. Στα βόρεια σύνορα του νομού ρέει η Νέδα (μαζί με την Αραπίτσα που βρίσκεται στην Νάουσα, αποτελούν τα δύο ελληνικά ποτάμια με θηλυκό όνομα), η οποία πηγάζει μεταξύ Τετραζιού και Λυκαίου, με εκβολές στον Κυπαρισσιακό Κόλπο και δημιουργεί φανταστικούς καταρράκτες, θέτοντας έτσι τα φυσικά όρια με τον νομό Ηλείας. Στον όρμο του Πεταλιδίου, που βρίσκεται στον Μεσσηνιακό κόλπο, εκβάλλει ο Βελίκας, που πηγάζει από τα βουνά της Κυπαρισσίας. Τέλος, την πρωτεύουσα του νομού Καλαμάτα διασχίζει ο Νέδων ή αλλιώς Νέδοντας. Οι πηγές του βρίσκονται στον Ταΰγετο, ενώ οι εκβολές του στο Μεσσηνικό κόλπο και συγκεκριμένα στην παραλία της Καλαμάτας, δυτικά του λιμανιού της πόλης.

Ο βαθύς μεσσηνιακός κόλπος, ο οποίος σχηματίζεται μεταξύ της Μεσσηνιακής χερσονήσου στα δυτικά και της χερσονήσου της Μάνης στα ανατολικά, αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο της ακτογραμμής της Μεσσηνίας. Η ανατολική ακτή του κόλπου είναι βραχώδης στα βόρεια, ενώ στη νότια πλευρά είναι χαμηλή με όρμους. Η Μεσσηνία ανήκει στο βόρειο κομμάτι, όπου σχηματίζονται οι όρμοι της Καρδαμύλης, των Κιτριών και βορειότερα του Αλμυρού. Από τον Αλμυρό με προσανατολισμό ανατολικά προς δυτικά αρχίζει ο μυχός του κόλπου, όπου τοποθετείται και η Καλαμάτα. Στο δυτικό άκρο του μυχού βρίσκεται ο όρμος του Πεταλιδίου, όπου σχηματίζει το ακρωτήριο της Κορώνης και φθάνει στο νοτιότερο σημείο, στο ακρωτήριο Ακρίτας.

Το κλίμα του νομού χαρακτηρίζεται ασθενές μεσογειακό έως τροπικό. Ο νομός Μεσσηνίας παρουσιάζει μεγάλη ηλιοφάνεια και μάλιστα μία από τις μεγαλύτερες στην Ελλάδα. Υπάρχουν αρκετές βροχές που πέφτουν κατά κύριο λόγο στον κατ' άλλα ήπιο χειμώνα. Τα εκτεταμένα καλοκαίρια είναι ζεστά και ξερά. Οι ψυχρή περίοδος διαρκεί απο το Νοέμβριο μέχρι τον Απρίλιο από όπου ξεκινά η θερμή περίοδος μέχρι την Οκτώβριο περίπου. Οι βροχοπτώσεις κυμαίνονται από 600 χιλιοστά στα νότια του Νομού (Φοινικούντα-Μεθώνη) μέχρι τα 1500 χιλιοστά στα πιο ορεινά και στα 800-1200 χιλιοστά στις κεντρικές και βόρειες πεδινές και ημιορεινές περιοχές. Ξηρότερος μήνας είναι ο Ιούλιος, ενώ ο πιο βροχερός θεωρείται ο Νοέμβριος. Η χαμηλότερη μέση μηνιαία θερμοκρασία παρουσιάζεται τον Δεκέμβριο και τον Ιανουάριο και είναι κοντά στους 10oC, αντίθετα η μέγιστη μέση μηνιαία θερμοκρασία παρουσιάζεται τον Ιούλιο και τον Αύγουστο και είναι κοντά στους 28oC.

Η σχετική υγρασία του αέρα σημειώνει τις μεγαλύτερες τιμές της στις παράκτιες περιοχές και ελαττώνεται προς το εσωτερικό και στα ορεινά. Οι μήνες Νοέμβριος και Δεκέμβριος αποτελούν τους μήνες με την μεγαλύτερη υγρασία, αφού η μέση τιμή της υγρομετρικής κλίμακας υπερβαίνει τους 80 βαθμούς, ενώ ξηρότεροι μήνες είναι ο Ιούλιος και ο Αύγουστος, με εξαίρεση τις παράκτιες περιοχές όπου οι μέσες τιμές τους υπερβαίνουν μερικές φορές και τους 70 βαθμούς.

Το χιόνι αποτελεί σπάνιο φαινόμενο για τα πεδινά και ημιορεινά, αλλά θα το βρεί κανείς σχετικά εύκολα στον Ταΰγετο, κυρίως από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο.

Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά κάνουν το μεσσηνιακό κάμπο, να είναι ιδανικός για καλλιέργειες πρώιμων και όψιμων προϊόντων τόπο. Με έμφαση στα λαχανικά αλλά και τα εσπεριδοειδή αλλά και τα γνωστά σε όλους ελαιόδεντρα. Οι καλές αυτές συνθήκες του νομού δεν ευνοούν μόνο τις καλλιέργειες, αλλά ευνοούν και στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και άλλων δραστηριοτήτων, όπως αναφέραμε πιο πάνω, καθ' όλη την διάρκεια του έτους.

3.3 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο νομός Μεσσηνίας είναι ο τέταρτος σε έκταση νομός της Πελοποννήσου, μετά τους νομούς Αρκαδίας, Λακωνίας και Αχαΐας. Η περιοχή της Καλαμάτας, η οποία είναι το σημαντικότερο λιμάνι της Πελοποννήσου, μετά την Πάτρα, παρουσίαζε παλαιότερα αξιόλογη βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα, αφού συνιστούσε το κύριο εξαγωγικό και εισαγωγικό λιμάνι της νοτιοανατολικής Πελοποννήσου. Η ανάπτυξη, όμως, των οδικών συγκοινωνιών εξασθένησε τη σημασία της και παρατηρήθηκε το φαινόμενο της συγκέντρωσης της βιομηχανικής δραστηριότητας σε περιοχές κοντινές προς την περιφέρεια Πρωτεύουσας (Ανατολική Στερεά Ελλάδα και Εύβοια και βορειοανατολικό τμήμα της Πελοποννήσου). Η βιομηχανία πάντως παραμένει σημαντικός κλάδος για την οικονομία της Μεσσηνίας, σε σύγκριση με πολλές άλλες περιοχές της χώρας, αλλά πρωτεύουσα θέση στην οικονομία του τόπου καταλαμβάνει ο αγροτικός τομέας. Τα κύρια αγροτικά προϊόντα του νομού Μεσσηνίας είναι το ελαιόλαδο, οι βρώσιμες ελιές, η κορινθιακή σταφίδα, τα σύκα, τα εσπεριδοειδή και τα κηπευτικά. Μετά το 1960 άρχισε να επεκτείνεται στον νομό Μεσσηνίας η καλλιέργεια πρώιμων κηπευτικών σε θερμοκήπια, η οποία με την πάροδο των δεκαετιών έφθασε να καταλαμβάνει ένα μεγάλο τμήμα της παραγωγής.

Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 παρατηρήθηκε στη Μεσσηνία μια αξιόλογη ανάπτυξη των μεθόδων της βιολογικής καλλιέργειας και κτηνοτροφίας, με εμφανείς τάσεις επέκτασης. Παράλληλα με την αγροτική ανάπτυξη και σε απόλυτη αρμονία με την κλασική εκδοχή του τουρισμού αναπτύσσεται ο αγροτουρισμός, σε παράκτιες και ορεινές περιοχές της Μεσσηνίας, συμβάλλοντας με τη σειρά του στην οικονομική άνθιση της περιοχής και στη συγκράτηση του φαινομένου της εσωτερικής μετανάστευσης. (Νομός Μεσσηνίας, Αρχείο νομών της Ελλάδος <http://diocles.civil.duth.gr/links/home/database/messinia>)

3.4 ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η εύφορη γη της Μεσσηνίας κατοικήθηκε σε όλη τη διάρκεια της προϊστορικής εποχής. Οι νεολιθικές θέσεις, που έχουν πιστοποιηθεί μέχρι σήμερα από την αρχαιολογική έρευνα, βρίσκονται κυρίως στα δυτικά διαμερίσματα της μεσσηνιακής χώρας, στις περιοχές της Τριφυλίας (Χώρα, Επάνω Εγκλιανός, Μάλθη) και της Πυλίας (Χανδρινού και Κορυφάσιο). Σημαντικότερη από αυτές τις θέσεις είναι η Μάλθη, κοντά στο χωριό Βασιλικό, όπου στην κορυφή ενός λόφου εκτείνεται νεολιθική ακρόπολη, σε καίριο σημείο, στη μέση της οδικής επικοινωνίας του μεσσηνιακού κάμπου με τις ακτές της Κυπαρισσίας και της Αρκαδίας, καθώς και με την παραλία του Μεσσηνιακού κόλπου.

Η πρωτοελλαδική περίοδος εκπροσωπείται στη Μεσσηνία στις θέσεις Κορυφάσιο, Επάνω Εγκλιανό, Μάλθη, Καλαμάτα, Θουρία, Ταβέρνα, ενώ ενδείξεις της μεσοελλαδικής έχουν εντοπιστεί στη Μάλθη, στην Κυπαρισσία, στο Κορυφάσιο, στον Επάνω Εγκλιανό, στον Παππούλια και στην Τραγάνα. Στην περιοχή της Καλαμάτας, Ακοβίτικα, οι ανασκαφές αποκάλυψαν ένα εκτεταμένο κτιριακό συγκρότημα της πρωτοελλαδικής περιόδου, καθώς και ένα μεγάλο σχήματος μεγαρόσχημο οικοδόμημα, η χρήση του οποίου φαίνεται πως επεκτάθηκε και κατά τη μεσοελλαδική περίοδο.

Κατά την τελευταία φάση της εποχής του χαλκού, την υστεροελλαδική ή μυκηναϊκή, η Μεσσηνία είναι πυκνοκατοικημένη όσο καμιά άλλη περιοχή της Πελοποννήσου. Σε περίπου πενήντα τοποθεσίες έχουν επισημανθεί από την αρχαιολογική έρευνα οικοδομικά λείψανα, πλούσιοι σε κτερίσματα θολωτοί ή λαξευτοί θαλαμοειδείς τάφοι και αντιπροσωπευτικά δείγματα κεραμικής (αγγεία και όστρακα).

Τα σημαντικότερα μυκηναϊκά νεκροταφεία ή συστάδες θολωτών και θαλαμοειδών τάφων έχουν ανακαλυφθεί στις θέσεις Βολιμίδια Χώρας, Κουκουνάρα, Χαροκοπιό, Βίγλα, Κορυφάσιο, Ριζόμυλος, Σωτηριάνικα, Μπευλέρμπεη, Οσμάναγα, Παππούλια, Τραγάνα, Μυρσινοχώρι, Επάνω Εγκλιανός, Άγιος Ηλίας, Θουρία, Μουριατάδα, Μύρο, Μάλθη, Κοπανάκι και Γκλιάτα. Στις περισσότερες από τις πενήντα μυκηναϊκές θέσεις που έχουν επισημανθεί στη Μεσσηνία ανακαλύφθηκαν λείψανα οικοδομικών εγκαταστάσεων και συνοικισμών, όπως και ανακτορικές εγκαταστάσεις στις θέσεις Ίκλαινα, Κουκουνάρα, Ριζόμυλος, Καρποφόρα, Μουριατάδα κ.α. Το μεγαλύτερο σε έκταση και σημασία μυκηναϊκό κέντρο στη Μεσσηνία, ανάκτορο, πόλη και τάφοι, βρίσκεται στον Επάνω Εγκλιανό, έδρα των Μυκηναίων βασιλέων της Πύλου. Ο ρόλος που διαδραμάτισε η βασιλική οικογένεια των Νηλειδών στη Μεσσηνία, αλλά και μόνη η προσωπικότητα του Νέστορα επισημάνθηκαν με ιδιαίτερη έμφαση στα ομηρικά έπη.

Στα τέλη του 13ου αι. π.Χ. και στη διάρκεια του 12ου η κάθοδος των Δωριέων κατέστρεψε και εξαφάνισε τα μυκηναϊκά κέντρα, ενώ το ανάκτορο του Νέστορα πυρπολήθηκε και εγκαταλείφθηκε οριστικά. Οι ηγέτες των Δωριέων, οι αδελφοί Τήμενος, Κρεσφόντης και Αριστόδημος, επιτέθηκαν αρχικά εναντίον του Άργους και στη συνέχεια προσέγγισαν τις μεσσηνιακές ακτές, αποσπώντας από τους απόγονους του Νηλέα την εύφορη χώρα. Ως επόμενος κυβερνήτης της Μεσσηνίας ορίστηκε ο Κρεσφόντης, ευνοημένος από την κλήρωση που διεξήχθη μεταξύ των τριών αδελφών. Οι Δωριείς εγκαθίδρυσαν στη Μεσσηνία νέο καθεστώς, στο οποίο μετείχαν ισόνομα και οι Αχαιοί, γεγονός που επιβεβαιώνει κάποια ειρηνική συνύπαρξη Αχαιών και Δωριέων.

Τον 8ο αι. π.Χ. ξεκίνησε η δυσκολότερη περιπέτεια του λαού της Μεσσηνίας, εξαιτίας της επεκτατικής πολιτικής της Λακωνίας, η οποία επεδίωκε να κατακτήσει την εύφορη μεσσηνιακή γη. Επακολούθησαν τρεις μεγάλοι πόλεμοι, οι Μεσσηνιακοί, σταθμοί στην ελληνική ιστορία, οι οποίοι οδήγησαν στην υποδούλωση της Μεσσηνίας στη Σπάρτη και στην εξαφάνιση κάθε στοιχείου προόδου και πολιτισμού. Με τη λήξη του τρίτου Μεσσηνιακού πολέμου (454 π.Χ.) οι Σπαρτιάτες κυριάρχησαν στην περιοχή έως το 369 π.Χ., οπότε ο Θηβαίος Επαμεινώνδας ελευθέρωσε τη Μεσσηνία και έχτισε στις υπώρειες της Ιθώμης την πρωτεύουσα της ανεξάρτητης πλέον χώρας, τη Μεσσηνία, η οποία αποτέλεσε ισχυρό πολιτικό κέντρο. Το 335 π.Χ., ύστερα από μια σύντομη περίοδο διαφορών μεταξύ της νέας πόλης και της Σπάρτης, η τελευταία αναγνώρισε την αυτοτέλεια των Μεσσηνίων.

Η επόμενη λεηλασία της Μεσσηνίας πραγματοποιήθηκε (214 π.Χ.) από τον Δημήτριο Φάριο, στρατηγό του Φίλιππου Ε' και σύμμαχο των Αχαιών, εξαιτίας της πολιτικής που εφήρμοσε στη διάρκεια του πολέμου μεταξύ Αιτωλικής και Αχαϊκής Συμπολιτείας.

Η πολιτική της Μεσσηνίας ήταν φιλικά προσκείμενη στην αιτωλική πλευρά έως τον πόλεμο του Αντίοχου εναντίον της Ρώμης (192/189 π.Χ.). Τότε, παράλληλα με την παρακμή των Αιτωλών, οι Μεσσηνίοι επεδίωξαν τη μεσολάβηση του Ρωμαίου Φλαμίνιου στον αγώνα τους εναντίον των Αχαιών, οπότε η Μεσσηνία αναγκάστηκε να συμπαραταχθεί με την Αχαϊκή Συμπολιτεία, γεγονός που προκάλεσε την ένωση της Πελοποννήσου σε μια ομόσπονδη πολιτεία, παρά την αντίθετη γνώμη της ολιγαρχικής μερίδας. Οι αντιτιθέμενοι ολιγαρχικοί δεν άργησαν να επαναστατήσουν (184 π.Χ.) υπό την καθοδήγηση του Δεινοκράτη, ενώ μετά τον θάνατο του στρατηγού της Αχαϊκής Συμπολιτείας Φιλοποίμενος, η Μεσσήνη παραδόθηκε άνευ όρων στον στρατηγό των ομόσπονδων Αχαιών Λυκόρτα (183 π.Χ.). Η πτώση της Μεσσήνης επέφερε τον διαχωρισμό από την πρωτεύουσα των δήμων Αβίας, Θουρίας και Φαρών, οι οποίοι συμμετείχαν στην Αχαϊκή Συμπολιτεία ως αυτοτελείς επαρχίες. Από αυτή τη χρονική στιγμή η Μεσσηνία ακολούθησε τις τύχες της υπόλοιπης

Πελοποννήσου, κατάσταση που ίσχυσε τόσο στην περίοδο της ρωμαιοκρατίας όσο και στο μεγαλύτερο τμήμα των βυζαντινών χρόνων.

Το 1205 ο Βιλαρδουίνος προσορμίστηκε στη Μεθώνη, οπότε η Μεσσηνία περιλήφθηκε στο πριγκιπάτο της Αχαΐας, με εξαίρεση τις πόλεις Μεθώνη και Κορώνη, οι οποίες από το 1245 αποτέλεσαν βενετικές κτήσεις.

Το 1264 επαναστατική απόπειρα των Ελλήνων, με τον Μιχαήλ Παλαιολόγο, για την απελευθέρωση της χώρας απέτυχε και οι στρατηγοί Αλέξιος Φιλής, Αλέξιος Καβαλάριος και Μακρινός συνελήφθησαν και αιχμαλωτίστηκαν. Στα τέλη του 14ου αι. ξεκίνησε η βαθμιαία κατάκτηση των περιοχών και των πόλεων της Μεσσηνίας από τους Τούρκους, η οποία ολοκληρώθηκε το 1498. Οι τρεις δεκαετίες (1688-1715) που ακολούθησαν στιγματίστηκαν από την κατοχή του Μοροζίνι. Μεγάλες καταστροφές υπέστη η Μεσσηνία και από τους Τουρκαλβανούς, μετά το ανεπιτυχές επαναστατικό κίνημα του 1769, οπότε είχε καταπλεύσει στην Κορώνη ο Ορλόφ με μοίρα του ρωσικού στόλου.

Στις 23 Μαρτίου 1821 ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, με Μανιάτες και Μεσσηνίους, κήρυξε στην Καλαμάτα την έναρξη της επανάστασης εναντίον των Τούρκων και σύντομα οι Έλληνες ελευθέρωσαν ολόκληρη τη Μεσσηνία εκτός από τα φρούρια της Μεθώνης και της Κορώνης, τα οποία παρέμειναν στην τουρκική κατοχή. Τον Φεβρουάριο του 1825 αποβιβάστηκε στη Μεθώνη ο Ιμπραήμ, ο οποίος, μετά την ήττα των Ελλήνων στο χωριό Κρεμμύδια, κυριεύσε τα φρούρια της Πύλου, παλιό και νέο Ναβαρίνο προελαύνοντας στις πόλεις Μεσσήνη (Νησί) και Καλαμάτα. Στη συνέχεια ο Ιμπραήμ, αφού κατέβαλε την αντίσταση των Ελλήνων υπό την αρχηγία του Παπαφλέσσα στο Μανιάκι, επιβλήθηκε ολοκληρωτικά στην περιοχή. Στις 20 Οκτωβρίου 1827 διεξήχθη στον όρμο του Ναβαρίνου η περίφημη ναυμαχία μεταξύ του τουρκοαιγυπτιακού στόλου και των στόλων Γαλλίας, Αγγλίας και Ρωσίας, η διενέργεια της οποίας συνέβαλλε αποφασιστικά στην επίτευξη της ελληνικής ανεξαρτησίας. Τέλος, το 1828, αποβιβάστηκε στη θέση Πεταλίδι γαλλικός στρατός, υπό την αρχηγία του στρατάρχη Μεζόν, ο οποίος καταδίωξε με επιτυχία τον Ιμπραήμ και τους Τούρκους τόσο από τη Μεσσηνία όσο και από ολόκληρη την Πελοπόννησο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΕΡΕΥΝΑ

4.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ερευνητική διαδικασία ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2018 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Η έρευνα διεξήχθη με την χρήση ενός ερωτηματολογίου προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι στόχοι της εργασίας. Βασικός μας στόχος είναι η καταγραφή του προφίλ τόσο των ανθρώπων που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό στην Μεσσηνία, όσο και των καταλυμάτων τους.

Η μεθοδολογία της εμπειρικής μελέτης, ακολούθησε τα εξής βήματα για το ερωτηματολόγιο.

- 1)Γενικός Σκοπός και Στόχοι της Έρευνας
- 2)Επιλογή ή Κατασκευή Οργάνων Μέτρησης
- 3)Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων
- 4)Συλλογή των Δεδομένων

Ψάξαμε να βρούμε όλους όσους ασχολούνται με τον αγροτουρισμό στην Μεσσηνία, όμως όπως και σε κάθε έρευνα δεν δέχτηκαν όλοι να μας βοηθήσουν. Το Ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 33 ερωτήσεις. Επιλέχθηκε ο συγκεκριμένος τρόπος συλλογής δεδομένων, διότι συγκεντρώνει αρκετά πλεονεκτήματα, όπως την δυνατότητα προσωπικής επαφής με τους ανθρώπους που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό στην Μεσσηνία.

Στην έρευνα έλαβαν μέρος συνολικά 13 άτομα. Η διανομή και συλλογή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με επιτόπια συγκέντρωση.

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας απο το ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε και ερμηνεύονται.

4.2 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Θα αναλυθούν τα βασικά στοιχεία του ερωτηματολογίου, όπως ο σκοπός και η δομή του. Στη συνέχεια θα αναλυθούν τα αποτελέσματα και θα ερμηνευθούν βάσει των στόχων της έρευνας.

4.3 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο σκοπός της έρευνας στο ερωτηματολόγιο είναι η καταγραφή του προφίλ των ανθρώπων που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό, καθώς και το προφίλ των επιχειρήσεων τους. Έτσι θα διερευνηθούν οι υπηρεσίες που προσφέρουν, τι τους ώθησε να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό, αν είναι ευχαριστημένοι, αλλά και με το αν βλέπουν προοπτική στον μέλλον. Το δείγμα αποτελείται απο 13 άτομα.

4.4 ΔΟΜΗ

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται απο πέντε ενότητες. Η πρώτη ενότητα αφορά το αγροτουριστικό κατάλυμα η οποία περιέχει 14 γενικές ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις αφορούν το είδος υπηρεσιών που παρέχονται, τον αριθμό των κλινών που διαθέτει το κατάλυμα, πόσους εργαζόμενους διαθέτει το κατάλυμα, πόσους πελάτες μπορεί να εξυπηρετήσουν, την προέλευση τουριστών σε ποσοστά, τον λόγο που επιλέξαν να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό, τότε ξεκίνησε η λειτουργία του, με ποιο τρόπο έγινε η χρηματοδοτήθηκε, εάν είναι ικανοποιημένοι, εάν πιστεύουν ότι οι αγροτουριστικές δραστηριότητες μπορούν να προσελκύσουν και άλλου είδους δραστηριότητες στην περιοχή, εάν πιστεύουν ότι το αγροτουριστικό προϊόν χρειάζεται προώθηση; και αν ναι με ποιο τρόπο, τον τρόπο που πληροφορούνται οι πελάτες για το κατάλυμα τους, σε ποιο ποσοστό τους επιλέγουν οι πελάτες τους ξανά. Η δεύτερη ενότητα αφορά την συνεργασία που έχουν με άλλες επιχειρήσεις και περιέχει 4 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις αφορούν το αν υπάρχει συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, αν ναι με ποιές, το είδος συνεργασίας που υπάρχει, το χρονικό διάστημα αυτής της συνεργασίας. Η τρίτη ενότητα αφορά την αγροτική εκμετάλλευση, και περιέχει 2 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις αφορούν το είδος καλλιέργειας-παραγωγής που υπάρχει στο κατάλυμα, αλλά και στο αν υπάρχει σχέση μεταξύ των προϊόντων που παράγουν με τις υπηρεσίες που προσφέρουν. Η τέταρτη ενότητα αφορά την προοπτική για το μέλλον και περιέχει 4 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις αφορούν το μέλλον του αγροτουρισμού, αν θα συστήνατε σε κάποιον άλλο να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό και τον λόγο, εάν είναι ευχαριστημένοι απο αυτό που προσφέρουν, εάν θα ήθελαν να αλλάξουν κάτι. Τέλος η πέμπτη ενότητα αφορά τα στοιχεία του ιδιοκτήτη και περιέχει 9 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις αφορούν στο φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, την οικογενειακή κατάσταση, τον αριθμό των μελών της οικογένειας, την μόνιμη κατοικία, το ετήσιο εισόδημα απο τον αγροτουρισμό, εάν υπάρχει άλλη πηγή εισοδημάτων, εάν υπάρχει άλλη ασχολία εκτός του καταλύματος, την διαχρονική διακύμανση του κέρδους. Στη συνέχεια θα παρουσιασθούν τα αποτελέσματα της έρευνας. Τα ονόματα που θα χρησιμοποιηθούν στην ανάλυση είναι πλασματικά και δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα

4.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Στην ερώτηση 1 του πρώτου μέρους που αφορά το είδος των υπηρεσιών που παρέχουν, όλοι οι ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι παρέχουν βιωματικές εμπειρίες στους τουρίστες, όπως μια πραγματική εμπειρία με τον τρόπο ζωής των ανθρώπων της περιοχής, των συνηθειών τους αλλά και το πως ζούν την καθημερινότητά τους. Επίσης οι τουρίστες λαμβάνουν την ευκαιρία να καταναλώσουν τοπικά προϊόντα και φαγητά που παράγουν στο κατάλυμα με την βοήθειά τους ή παράγονται από τοπικούς παραγωγούς. Επτά από τους ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι παρέχουν και διαμονή στο κατάλυμα τους. Επίσης, 5 από τους ερωτηθέντες μας είπαν ότι παρέχουν εκδρομές στην γύρω περιοχή, όπου οι τουρίστες θα μπορέσουν να δουν αξιοθέατα, αρχαιολογικούς χώρους(εάν υπάρχουν) αλλά και για να γνωρίσουν καλύτερα την περιοχή. Ενώ χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το αγρόκτημα του κύριου Κώστα το οποίο παρέχει πολιτιστικές αλλά και εκπαιδευτικές εκδηλώσεις.

Στην ερώτηση 2 του πρώτου μέρους, που αφορά τον αριθμό των κλινών των καταλυμάτων, παρατηρούμε ότι κανένα κατάλυμα δεν μπορεί να φιλοξενήσει πάνω από 20 άτομα. Άρα βλέπουμε ότι ο αριθμός είναι πολύ περιορισμένος.

Στην ερώτηση 3 του πρώτου μέρους, που αφορά τον αριθμό των εργαζομένων, οι απαντήσεις που λάβαμε κυμαίνονται από 2 έως 6 εργαζόμενους. Άρα ο μέσος όρος των εργαζομένων είναι 4.

Στην ερώτηση 4 του πρώτου μέρους που αφορά στο πότε λειτουργεί το κατάλυμα, όλοι όσοι διαθέτουν κατάλυμα μας είπαν ότι λειτουργούν όλο τον χρόνο. Άρα το 100% είναι ανοιχτά όλο τον χρόνο.

Στην ερώτηση 5 του πρώτου μέρους, που αφορά τον αριθμό των πελατών που μπορούν να εξυπηρετήσουν, 7 από τους ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι μπορούν να εξυπηρετήσουν μέχρι 20 άτομα, 5 από τους ερωτηθέντες ότι μπορούν να εξυπηρετήσουν μέχρι 40 άτομα ενώ μόνο ένας μας απάντησε ότι μπορεί να εξυπηρετήσει μέχρι και 100 άτομα. Έτσι βλέπουμε ότι οι περισσότεροι μπορούν να εξυπηρετήσουν μέχρι 20 άτομα.

Στην ερώτηση 6 του πρώτου μέρους, που αφορά την προέλευση τουριστών σε ποσοστά 12 από τους 13 ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι δουλεύουν μόνο με ξένους δηλαδή ποσοστό κοντά στο 100%, εκτός από το κύριο Κώστα που μας απάντησε ότι το 60% είναι ξένοι ενώ το υπόλοιπο 40% είναι Έλληνες, διότι κάνει και πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως επίσκεψη από σχολεία της περιοχής, θεατρικές παραστάσεις και μουσικές εκδηλώσεις. Αυτό μας δείχνει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστών είναι ξένοι.

Στην ερώτηση 7 του πρώτου μέρους, που αφορά τον λόγο που επιλέξαν να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό, 6 από τους ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι είχαν ξενοδοχειακή μονάδα και τα κτήματα και τους φάνηκε καλή ιδέα να το συνδυάσουν, 4 από τους ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι είχαν αντίστοιχη εμπειρία στο εξωτερικό και την αγάπησαν, ενώ χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η απάντηση του κύριου Κώστα που μας είπε ότι είναι η μοναδική μικρής κλίμακας επιχείρηση που προάγει τα προϊόντα που μπορούμε να παράξουμε. Επίσης η απάντηση της κυρίας Μαρίας που μας είπε ότι η αγάπη για το μέρος που γεννήθηκε την έκανε να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό. Όπως και η απάντηση του κύριου Νίκου που μας είπε ότι μετά από χρόνια ανεργίας, και αφού έψαξε είδε προοπτική στον τομέα του αγροτουρισμού και αποφάσισε να ασχοληθεί.

Στην ερώτηση 8 του πρώτου μέρους, που αφορά την χρονολογία έναρξης της επιχείρησης, 2 ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι άρχισαν το 2013, 3 ότι άρχισαν το 2014, 4 ότι άρχισαν το 2015, 2 ότι άρχισαν το 2016, και τέλος 2 ότι άρχισαν το 2017. Άρα βλέπουμε ότι όλες οι επιχειρήσεις είναι από το 2013 και μετά. Αυτό μας δείχνει ότι όλες οι επιχειρήσεις είναι πρόσφατες και δεν έχουν αναπτυχθεί στο 100% των δυνατοτήτων τους.

Στην ερώτηση 9 του πρώτου μέρους, που αφορά στον τρόπο που χρηματοδοτήθηκε το κατάλυμα, όλοι από τους ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι χρηματοδοτήθηκαν από διάφορα προγράμματα ΕΣΠΑ, δηλαδή την βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) Στην ερώτηση 10 του πρώτου

μέρους, που αφορά το αν είναι ικανοποιημένοι, όλοι από τους ερωτηθέντες μας απάντησαν καταφατικά, αφού βλέπουν σιγά σιγά την ανάπτυξη τους.

Την ίδια καταφατική απάντηση πήραμε και στην ερώτηση 11 του πρώτου μέρους που αφορά το αν πιστεύουν στο ότι οι αγροτουριστικές δραστηριότητες μπορούν να προσελκύσουν και άλλου είδους δραστηριότητες στην περιοχή.

Στην ερώτηση 12 του πρώτου μέρους, που αφορά στο αν πιστεύουν ότι το αγροτουριστικό προϊόν χρειάζεται προώθηση; και αν ναι με ποιόν τρόπο, όλοι μας απάντησαν και εδώ καταφατικά, και όσο αφορά τον τρόπο οι απαντήσεις που πήραμε ήταν ότι χρειάζεται διαφήμιση με τα μέσα και τις τεχνολογίες.

Στην ερώτηση 13 του πρώτου μέρους, που αφορά τον τρόπο πληροφόρησης των πελατών τους για το κατάλυμα του, και οι 13 μας απάντησαν ότι οι πελάτες τους, τους βρίσκουν από το διαδύκτιο, ενώ 7 από αυτούς μας είπαν ότι έχουν μπει και σε τουριστικούς οδηγούς.

Στην τελευταία ερώτηση του πρώτου μέρους, που αφορά το ποσοστό που οι πελάτες τους, τους επιλέγουν ξανά, τα ποσοστά που μας απάντησαν κυμαίνονται μεταξύ 20%-40% με έναν μέσο όρο κοντά στο 25%.

Στην ερώτηση 1 του δεύτερου μέρους του ερωτηματολογίου, που αφορά την συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, και οι 13 ερωτηθέντες μας απάντησαν καταφατικά.

Στην ερώτηση 2 του δεύτερου μέρους, ρωτήσαμε με ποιές επιχειρήσεις υπάρχει συνεργασία. Σε αυτή την ερώτηση όλοι μας απάντησαν ότι έχουν συνεργασία με τοπικές επιχειρήσεις, διότι έτσι θέλουν να προσφέρουν τα αυθεντικά τοπικά προϊόντα. Λιγότεροι από τους μισούς, δηλαδή 6 σε αριθμό μας είπαν ότι έχουν συνεργασία με ξενώνες ή ξενοδοχεία. Επίσης 9 από τους ερωτηθέντες μας είπαν ότι έχουν συνεργασία με ελαιοτριβεία και τυποποιητήρια, 3 ότι έχουν συνεργασία με οινοποιεία, ενώ χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι της κυρίας Μαρίας που μας είπε ότι έχει συνεργασία με το μουσείο ελαιολάδου στην Σπάρτη.

Στην ερώτηση 3 του δεύτερου μέρους που αφορά το είδος της συνεργασίας, οι 6 που μας είπαν ότι συνεργάζονται με ξενώνες ή ξενοδοχεία, παίρνουν τους τουρίστες από αυτά και τους προσφέρουν μία αγροτουριστική εμπειρία. Επίσης, εξασφαλίζουν δωμάτια σε όσους πελάτες επιθυμούν. Ενώ όλοι μας είπαν ότι αγοράζουν προϊόντα από τις τοπικές επιχειρήσεις που συνεργάζονται.

Στην τελευταία ερώτηση του δεύτερου μέρους, ρωτήσαμε για τον χρονικό διάστημα που υπάρχει αυτή η συνεργασία. Όλοι οι ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι η συνεργασία με αυτές τις επιχειρήσεις υπάρχει από την αρχή της δικής τους επιχείρησης, και μάλιστα πολλοί μας τόνισαν ότι αυτό συμβαίνει, διότι αν δεν υπήρχε αυτή η συνεργασία θα ήταν αδύνατο να ξεκινήσουν να εξυπηρετούν τους τουρίστες.

Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου που αφορά την αγροτική εκμετάλλευση, ρωτήσαμε τι καλλιεργούν/παράγουν στο κατάλυμα τους και αν υπάρχουν ζώα. Σχεδόν όλοι, 10 σε αριθμό, μας απάντησαν ότι έχουν ελιές, εκ των οποίων οι 4 από αυτούς διαθέτουν και σύκα. Μόλις 3 από τους ερωτηθέντες μας απάντησαν ότι έχουν αμπέλια. Αξιοσημείωτο είναι ότι κανείς τους δεν διαθέτει ζώα. Τέλος 5 από τους ερωτηθέντες μας είπαν ότι, επιπλέον καλλιεργούν και διάφορα εποχιακά λαχανικά που τα προσφέρουν στους πελάτες τους για δοκιμή.

Στην δεύτερη ερώτηση του τρίτου μέρους του ερωτηματολογίου, δηλαδή στο αν υπάρχει σχέση μεταξύ των προϊόντων που παράγεται με τις υπηρεσίες που προσφέρεται, μας απάντησαν όλοι θετικά, αφού είτε θα χρησιμοποιούν τα προϊόντα που παράγουν στο μαγειρέμα και να τα προσφέρουν στους τουρίστες, είτε τα δίνουν σε μία συσκευασία ως σουβενίρ για να τα πάρουν πίσω στην πατρίδα τους οι τουρίστες.

Στην ενότητα 4 οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να μας αξιολογήσουν αν υπάρχει προοπτική για το μέλλον. Έτσι στην ερώτηση 1 της ενότητας αυτής, δηλαδή στο αν έχει ο αγροτουρισμός μέλλον, όπως ήταν αναμενόμενο όλοι μας απάντησαν και εδώ καταφατικά.

Στην ερώτηση 2 του τέταρτου μέρους , δηλαδή στο αν θα συστήνανε σε κάποιον άλλο να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό και αν ναι γιατί. Όλοι συμφώνησαν ότι θα σύστηναν σε κάποιον άλλο να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό. Στο γιατί πήραμε διαφορετικές απαντήσεις σχεδόν από όλους, οι οποίες όμως είχαν κοινό παρανομαστή. Παρακάτω αναφέρουμε ο μερικές από τις πιο χαρακτηριστικές. Μία από τις απαντήσεις που πήραμε είναι, ότι ο αγροτουρισμός δεν είναι ένα επάγγελμα όπως όλα αυτά που έχουμε συνηθίσει και όσο περνάει ο καιρός αρχίζει να γίνεται τρόπος ζωής. Μία άλλη απάντηση που πήραμε είναι, ότι μέσα από τον αγροτουρισμό μαθαίνουμε να αγαπάμε την φύση, τα ήθη και τα έθιμα της χώρας μας, όπου μέσα από την αναπαραγωγή τους δεν χάνουμε την ταυτότητα μας. Ακόμα μία απάντηση που πήραμε είναι ότι, εν καιρό οικονομικής κρίσης αυτό που θα μας κρατήσει ως χώρα είναι ο τουρισμός αλλά και η αγροτική μας παραγωγή, τα οποία συνδιάζει ο αγροτουρισμός.

Στην τρίτη ερώτηση της τέταρτης ενότητας δηλαδή στο αν είναι ευχαριστημένοι από αυτό που προσφέρουν όλοι μας απάντησαν θετικά.

Στην τελευταία ερώτηση της τέταρτης ενότητας που αφορά στο αν θα ήθελαν να αλλάξουν κάτι πήραμε 4 αρνητικές απαντήσεις. Οι περισσότεροι σε αριθμό, δηλαδή 9 θα ήθελαν να μπορούν να εξυπηρετούν περισσότερους πελάτες, δηλαδή να αναπτύξουν και άλλο τις επιχειρήσεις τους.

Στην πέμπτη ενότητα του ερωτηματολογίου ζητήσαμε μερικά προσωπικά στοιχεία από τον ιδιοκτήτη. Από τους 13 ερωτηθέντες οι 4 ήταν γυναίκες και οι 9 ήταν άντρες. Τις ηλικίες τους τις χωρίσαμε σε δύο γκρουπ. Το πρώτο γκρουπ ήταν από 30 μέχρι 45 ετών και είχε 9 άτομα ενώ το δεύτερο γκρουπ από 46 και άνω είχε 4 άτομα. Πράγμα που μας δείχνει ότι οι περισσότεροι είναι νέοι άνθρωποι. Στην ερώτηση της οικογενειακής τους κατάστασης 6 από αυτούς ήταν έγγαμοι, 7 από αυτούς ήταν άγαμοι, ενώ κανείς τους δεν ήταν διαζευγμένος ή σε χηρεία. Στην ερώτηση για τον αριθμό μελών στην οικογένεια οι 3 μας είπαν ότι έχουν από ένα θηλυκό τέκνο, 2 μας απάντησαν ότι έχουν δύο θηλυκά τέκνα και ένας μας απάντησε ότι δεν έχει θηλυκό τέκνο. Επίσης 1 μας απάντησε ότι έχει τρία αρσενικά τέκνα, 2 μας είπαν ότι έχουν δύο αρσενικά τέκνα και τέλος 3 μας είπαν ότι έχουν από ένα αρσενικό τέκνο. Άρα τα αρσενικά τέκνα είναι περισσότερα από τα θηλυκά.

Στην ερώτηση της μόνιμης κατοικίας τους 4 μας απάντησαν ότι μένουν μέσα στο κατάλυμα ενώ 9 μας είπαν ότι μένουν σε οικία εκτός του καταλύματος, η οποία βρίσκεται κοντά σε αυτό. Στην ερώτηση για το ετήσιο εισόδημα είχαμε 6 κατηγορίες. Στις κατηγορίες από 0-2.000€, 2.001-4.000€ και 4.001-6.000€ δεν είχαμε κανέναν ερωτηθέντα. Στην κατηγορία 6.001-8.000€ είχαμε μόλις 2 ερωτηθέντες. Στην κατηγορία 8.001-10.000€ είχαμε 7 ερωτηθέντες και στην κατηγορία 10.000€ και άνω είχαμε 4 ερωτηθέντες. Άρα οι περισσότεροι ερωτηθέντες ανήκουν στην κατηγορία 8.001-10.000€. Στην ερώτηση αν έχετε άλλη πηγή εισοδημάτων όλοι μας απάντησαν θετικά. Στην ερώτηση που αφορά στο τι άλλο ασχολούνται εκτός του καταλύματος 2 από τους ερωτηθέντες μας είπαν ότι διαθέτουν ελαιοτριβείο, 5 από αυτούς μας είπαν ότι έχουν χώρους εστίασης, 1 μας είπε ότι διαθέτει γραφείο ενοικιάσεως ποδηλάτων, 4 ότι είναι αγρότες και τέλος 1 μας είπε ότι διαθέτει οινοποιείο. Στην τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου που αφορά την διαχρονική διακύμανση του κέρδους, όλοι μας απάντησαν ότι υπάρχει αύξηση του κέρδους. Αυτό μας δείχνει ότι ο αγροτουρισμός εξελίσσεται όσο περνά ο καιρός και ότι έχει ακόμα μέλλον.

4.6 ΣΥΝΟΨΗ

Συμπερασματικά, το Ερωτηματολόγιο εκπονήθηκε προκειμένου να διερευνηθούν τα προφίλ των επιχειρηματιών, που αποτελούν το δείγμα της έρευνας, τα προφίλ των καταλυμάτων αλλά και γιατί επέλεξαν να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό. Όπως έγινε κατανοητό και από προηγούμενα κεφάλαια, ο αγροτουρισμός στην Μεσσηνία είναι ένας τομέας που βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο και έχει πολλές αναπτυξιακές δυνατότητες, τόσο μέσα από προγράμματα όσο και από παράγοντες που σχετίζονται με το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά κ.ά.

Τα βασικά συμπεράσματα λοιπόν από το Ερωτηματολόγιο ως προς το είδος των υπηρεσιών που προσφέρουν, είναι ότι όλοι οι επιχειρηματίες παρέχουν βιοματικές εμπειρίες, κανένας όμως δεν μπορεί να φιλοξενήσει πάνω από 20 άτομα στο κατάλυμά του. Έχουν ένα μέσο όρο τεσσάρων εργαζομένων και είναι ανοιχτά όλο τον χρόνο. Οι περισσότεροι μπορούν να εξυπηρετήσουν μέχρι 20 άτομα, και σχεδόν το 100% από τους τουρίστες είναι ξένοι. Οι περισσότεροι ασχολήθηκαν με τον αγροτουρισμό αφού πρώτα είχαν ξενοδοχειακή μονάδα/ δωμάτια προς ενοικίαση, και όλες οι επιχειρήσεις άρχισαν να λειτουργούν από το 2013 και μετά, ενώ όλες οι επιχειρήσεις χρηματοδοτήθηκαν από προγράμματα ΕΣΠΑ και άλλα αναπτυξιακά προγράμματα και όλοι τους είναι ευχαριστημένοι. Επίσης πιστεύουν ότι οι αγροτουριστικές δραστηριότητες μπορούν να προσελκύσουν και άλλου είδους δραστηριότητες στην περιοχή. Θεωρούν ότι ο αγροτουρισμός χρειάζεται προώθηση με τα μέσα και τις διαφημίσεις, οι πελάτες τους τους βρίσκουν από το ίντερνετ, ενώ ένα 25% κατά μέσο όρο τους επιλέγει ξανά.

Στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου μας απάντησαν ότι έχουν συνεργασία με άλλες τοπικές επιχειρήσεις, ενώ οι περισσότεροι από αυτούς έχουν συνεργασία με ελαιοτριβεία και ότι αυτή η συνεργασία υπάρχει σχεδόν από την έναρξη της δικής τους επιχείρησης.

Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου σχεδόν όλοι μας απάντησαν ότι καλλιεργούν ελιές, επίσης μας είπαν ότι χρησιμοποιούν τα προϊόντα που παράγουν στις υπηρεσίες που προσφέρουν.

Στο τέταρτο μέρος του ερωτηματολογίου όλοι συμφώνησαν ότι ο αγροτουρισμός έχει μέλλον, όπως και στο ότι θα σύστηναν σε κάποιον άλλο να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό. Πράγμα που τους κάνει να είναι όλοι ευχαριστημένοι με τον αγροτουρισμό αν και θα ήθελαν να μπορούν να εξυπηρετούν περισσότερους τουρίστες.

Στο πέμπτο και τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου μάθαμε ότι οι περισσότεροι είναι άντρες και κυρίως 30 με 45 ετών, οι περισσότεροι είναι άγαμοι, ενώ από αυτούς που έχουν τέκνα τα αρσενικά τέκνα υπερισχύουν. Μένουν εκτός του καταλύματος και βγάζουν από 8.001 μέχρι 10.000€ τον χρόνο μόνο από τον αγροτουρισμό. Όλοι από αυτούς έχουν και άλλη επιχείρηση εκτός του αγροτουρισμού με τους περισσότερους να διαθέτουν χώρο εστίασης. Τέλος όλοι τους βλέπουν το κέρδος να αυξάνεται χρόνο με τον χρόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία γίνεται μια προσπάθεια κατανόησης και καταγραφής του αγροτουρισμού στην περιοχή της Μεσσηνίας. Τη βάση δεδομένων αποτέλεσαν 13 άτομα που ρωτήσαμε και μας έδωσαν πληροφορίες τόσο για αυτούς όσο και για τις επιχειρήσεις τους. Το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε προσωπικά σε κάθε έναν από τους ερωτηθέντες. Ο σκοπός της έρευνας με τη χρήση του ερωτηματολογίου είναι η καταγραφή του προφίλ των ανθρώπων που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό, καθώς και το προφίλ των επιχειρήσεών τους. Έτσι θα διερευνηθούν οι υπηρεσίες που προσφέρουν, τι τους ώθησε να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό,

αν είναι ευχαριστημένοι, αλλά και με το αν βλέπουν προοπτική στον μέλλον. Λόγο του μικρού αριθμού δείγματος δεν χρησιμοποιήθηκε κάποιο πρόγραμμα στατιστικής επεξεργασίας. Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται αφενός τα αποτελέσματα της ανάλυσης των ερωτηματολογίων, επίσης παρατίθενται γενικά συμπεράσματα και προτάσεις για την περαιτέρω έρευνα.

5.2 ΣΥΝΟΨΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Το Ερωτηματολόγιο εκπονήθηκε προκειμένου να διερευνηθούν τα προφίλ των επιχειρηματιών, που αποτελούν το δείγμα της έρευνας, τα προφίλ των καταλυμάτων αλλά και γιατί επέλεξαν να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό. Όπως έγινε κατανοητό και απο προηγούμενα κεφάλαια, ο αγροτουρισμός στην Μεσσηνία είναι ένας τομέας που βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο και έχει πολλές αναπτυξιακές δυνατότητες, τόσο μέσα από προγράμματα όσο και από παράγοντες που σχετίζονται με το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά κ.ά.

Τα βασικά συμπεράσματα λοιπόν από το Ερωτηματολόγιο ως προς το είδος των υπηρεσιών που προσφέρουν, είναι ότι όλοι οι επιχειρηματίες παρέχουν βιοματικές εμπειρίες, κανένας όμως δεν μπορεί να φιλοξενήσει πάνω από 20 άτομα στο κατάλυμά του. Έχουν ένα μέσο όρο τεσσάρων εργαζομένων και είναι ανοιχτά όλο τον χρόνο. Οι περισσότεροι μπορούν να εξυπηρετήσουν μέχρι 20 άτομα, και σχεδόν το 100% απο τους τουρίστες είναι ξένοι. Οι περισσότεροι ασχολήθηκαν με τον αγροτουρισμό αφού πρώτα είχαν ξενοδοχειακή μονάδα/ δωμάτια προς ενοικίαση, και όλες οι επιχειρήσεις άρχισαν να λειτουργούν απο το 2013 και μετά, ενώ όλες οι επιχειρήσεις χρηματοδοτήθηκαν απο προγράμματα ΕΣΠΑ και άλλα αναπτυξιακά προγράμματα και όλοι τους είναι ευχαριστημένοι. Επίσης πιστεύουν ότι οι αγροτουριστικές δραστηριότητες μπορούν να προσελκύσουν και άλλου είδους δραστηριότητες στην περιοχή. Θεωρούν ότι ο αγροτουρισμός χρειάζεται προώθηση με τα μέσα και τις διαφημίσεις, οι πελάτες τους τους βρίσκουν από το ίντερνετ, ενώ ένα 25% κατά μέσο όρο τους επιλέγει ξανά.

Στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου μας απάντησαν ότι έχουν συνεργασία με άλλες τοπικές επιχειρήσεις, ενώ οι περισσότεροι απο αυτούς έχουν συνεργασία με ελαιοτριβεία και ότι αυτή η συνεργασία υπάρχει σχεδόν απο την έναρξη της δικής τους επιχείρησης.

Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου σχεδόν όλοι μας απάντησαν ότι καλλιεργούν ελιές, επίσης μας είπαν ότι χρησιμοποιούν τα προϊόντα που παράγουν στις υπηρεσίες που προσφέρουν.

Στο τέταρτο μέρος του ερωτηματολογίου όλοι συμφώνησαν ότι ο αγροτουρισμός έχει μέλλον, όπως και στο ότι θα σύστηναν σε κάποιον άλλο να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό. Πράγμα που τους κάνει να είναι όλοι ευχαριστημένοι με τον αγροτουρισμό αν και θα ήθελαν να μπορούν να εξυπηρετούν περισσότερους τουρίστες.

Στο πέμπτο και τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου μάθαμε ότι οι περισσότεροι είναι άντρες και κυρίως 30 με 45 ετών, οι περισσότεροι είναι άγαμοι, ενώ απο αυτούς που έχουν τέκνα τα αρσενικά τέκνα υπερισχύουν. Μένουν εκτός του καταλύματος και βγάζουν απο 8.001 μεχρι 10.000€ τον χρόνο μόνο από τον αγροτουρισμό. Όλοι από αυτούς έχουν εκαι άλλη επιχείρηση εκτός του αγροτουρισμού με τους περισσότερους να διαθέτουν χώρο εστίασης. Τέλος όλοι τους βλέπουν το κέρδος να αυξάνεται χρόνο με τον χρόνο.

5.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Στο παρόν τεύχος παρουσιάζεται η έρευνα που έγινε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας, η οποία είχε στόχο τη καταγραφή του προφίλ τόσο των ανθρώπων που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό στην Μεσσηνία, όσο και των καταλυμάτων τους και η καλύτερη κατανόηση του αγροτουρισμού.

Ο αγροτουρισμός αποτελεί ένα όλο και πιά πολύ αναπτυσσόμενο τομέα του εναλλακτικού τουρισμού και σε συνδυασμό με το ότι η χώρα μας αποτελεί ένα ιδανικό μέρος για την πραγματοποίηση του αγροτουρισμού, ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων το κάνει ένα θέμα που πρέπει να μελετηθεί περαιτέρω.

Χρήσιμο θα ήταν να εκπονηθεί μία έρευνα μεγαλύτερης κλίμακας που να αφορά περισσότερες περιοχές της χώρας μας ή και ολόκληρη την χώρα.

Τέλος χρήσιμη θα ήταν μία έρευνα που θα μας έδειχνε τι διαδικασίες χρειάζονται να πραγματοποιηθούν για να δημιουργηθεί μια αγροτουριστική επιχείρηση για να δούμε τελικά πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι τελικά να γίνει μια τέτοια επιχείρηση πραγματικότητα και να βοηθηθούν άνθρωποι που θέλουν να φτιάξουν μία τέτοιου είδους επιχείρηση.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΕΙΑ

Αθανασιος Κίζος , «Ανάπτυξη υπαίθρου» Εκδόσεις Τζιόλα

Καταπόδη Α., «Χαρτογραφική απόδοση κοινωνικοοικονομικών δεικτών για τα πυρόπληκτα δημοτικά διαμερίσματα της Πελοποννήσου από τις πυρκαγιές του 2007» Αθήνα 2009

Κοκκώσης Χ., & Τσάρτας, Π., 2001, «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», Εκδόσεις Κριτική

Κοτζαμπόπουλος, Α. και Παυλάκης, Γ., 2003, «Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου», Αθήνα: Υπουργείο Ανάπτυξης-Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Ανάπτυξης-Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Μοίρα-Μυλωνοπούλου Π., 2000, «Τουριστική Γεωγραφία». Σταμούλης, Αθήνα

Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, 2005

Διαδίκτυο

www.agroxenia.gr

www.google.gr

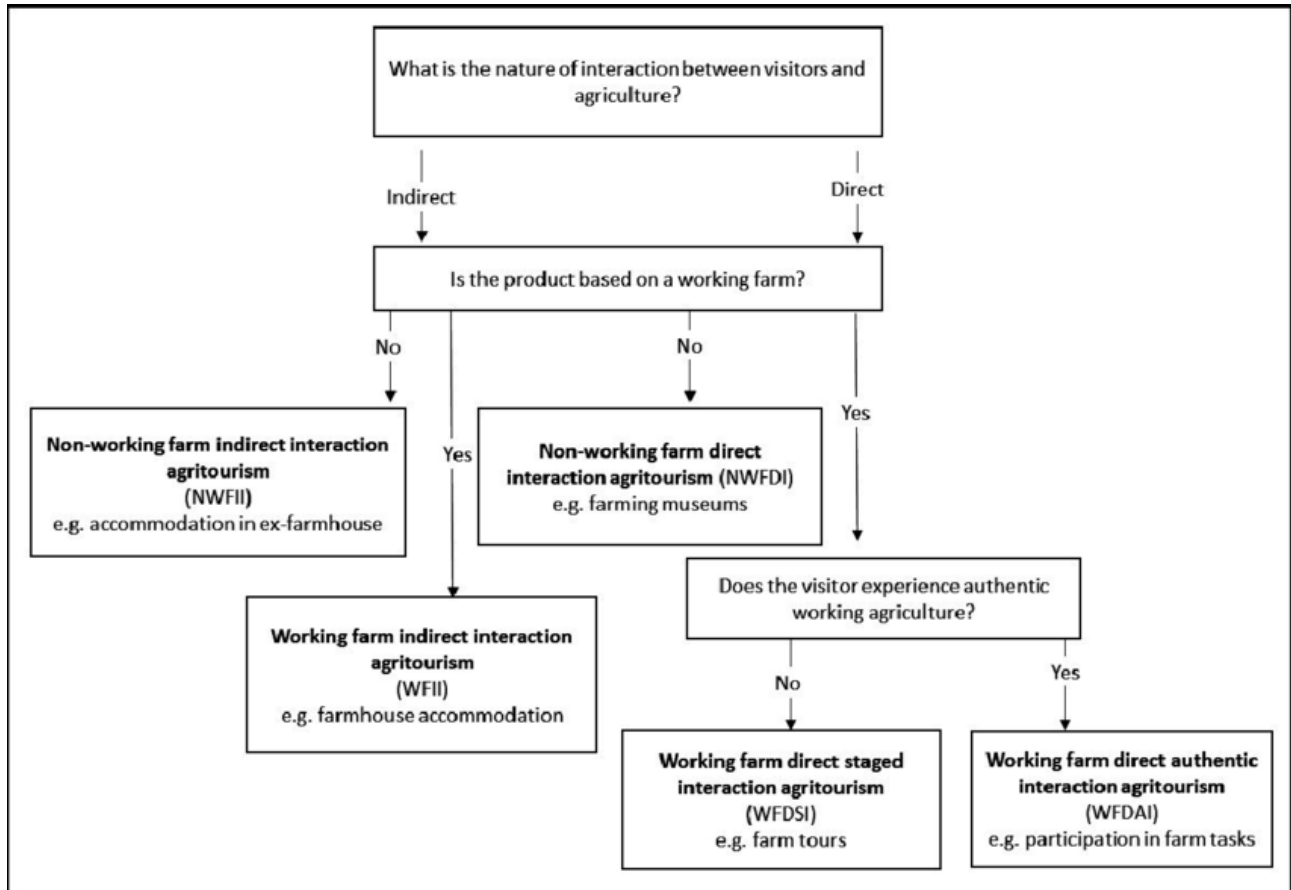
www.gnto.gr

www.kalamata.gr

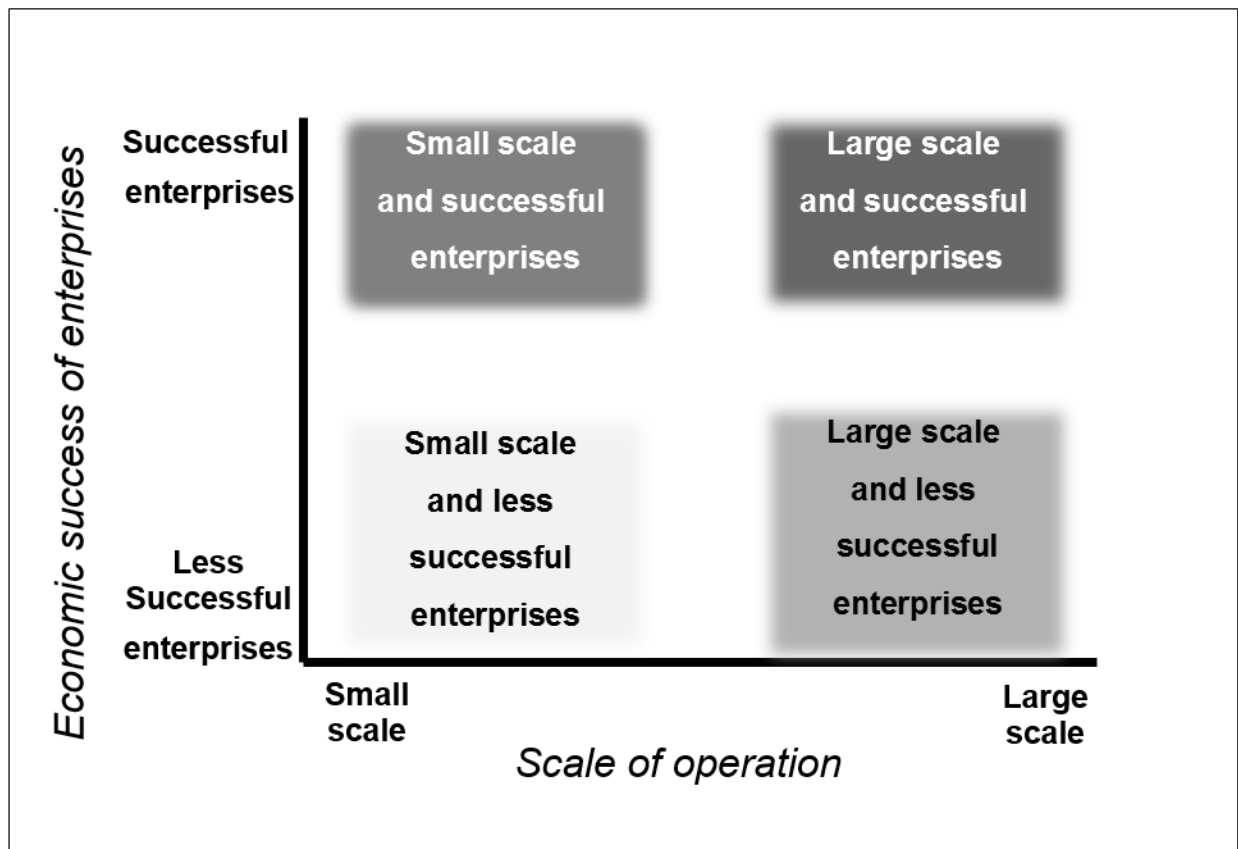
www.agrotourismos.gr

ΠΙΝΑΚΕΣ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

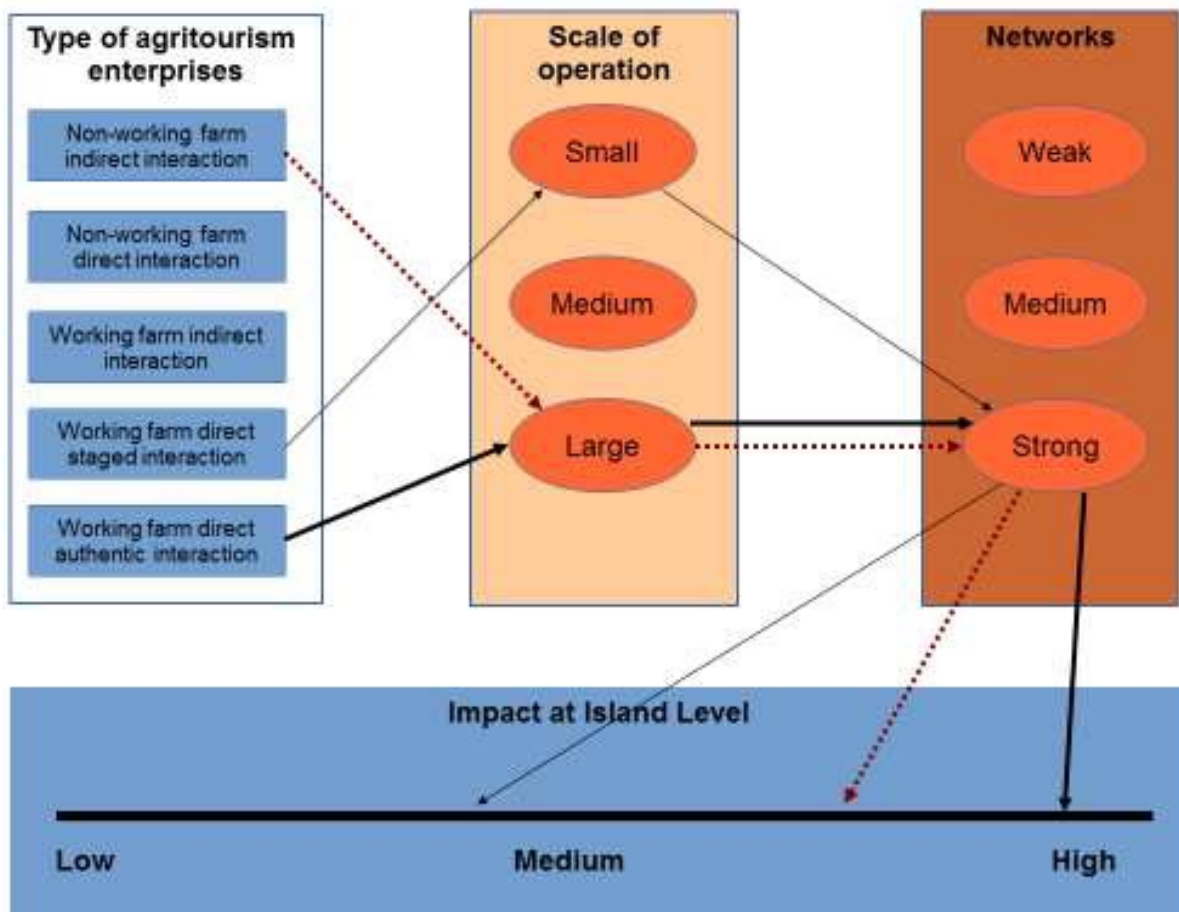
Διάγραμμα με τους πέντε τύπους του αγροτουρισμού

Θεωρητικές κατηγορίες επιπτώσεων των αγροτουριστικών επιχειρήσεων στην περιοχή με βάση την οικονομική επιτυχία των επιχειρήσεων και την κλίμακα λειτουργίας.

Αντίκτυπο του νησιωτικού επιπέδου των αγροτουριστικών επιχειρήσεων και των δικτύων τους ανάλογα με τον τύπο της επιχείρησης, την κλίμακα λειτουργίας και τις ιδιότητες δικτύου: τρεις υποθετικές τροχιές.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Γενικές ερωτήσεις- Αγροτουριστικό κατάλυμα

1. Τι είδους υπηρεσίες παρέχετε;
2. Πόσες κλίνες διαθέτει το κατάλυμα σας;
3. Πόσους εργαζόμενους έχετε;
4. Πότε λειτουργεί το κατάλυμα σας;
5. Πόσους πελάτες μπορείτε να εξυπηρετήσετε ;
6. Προέλευση τουριστών σε ποσοστά ;
1. Έλληνες _____ : 2. Ξένοι: _____
7. Γιατί επιλέξατε να ασχοληθείτε με τον αγροτουρισμό;
8. Πότε ξεκίνησε η λειτουργία του;
9. Με ποιο τρόπο έγινε η χρηματοδοτήθηκε;
10. Είστε ικανοποιημένοι;
13. Πιστεύετε ότι οι αγροτουριστικές δραστηριότητες μπορούν να προσελκύσουν και άλλου είδους δραστηριότητες στην περιοχή;
Ναι () Όχι () Άλλο ()

14. Πιστεύεται ότι το αγροτουριστικό προϊόν χρειάζεται προώθηση; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Ναι() Όχι() Άλλο:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

15. Πως πληροφορούντε οι πελάτες σας, για το κατάλυμα σας;

16. Σε ποιο ποσοστό σας επιλέγουν οι πελάτες σας ξανά;

Συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις

1. Υπάρχει συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις;
2. Αν ναι με ποιες;
3. Τι είδους συνεργασία έχετε;
4. Πόσο καιρό υπάρχει αυτή η συνεργασία;

Αγροτική εκμετάλλευση

Τι καλλιεργείτε/παράγετε στο κατάλυμα σας; Υπάρχουν ζώα; αν ναι τι;

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ/ΠΑΡΑΓΩΓΗ	
ΑΜΠΕΛΙΑ	
ΕΛΙΕΣ	
ΣΥΚΑ	
ΖΩΑ	
ΑΛΛΟ	

Υπάρχει σχέση μεταξύ των προϊόντων που παράγετε με τις υπηρεσίες που προσφέρετε;

Αξιολόγηση- Προοπτική για το μέλλον

1. Έχει ο αγροτουρισμός μέλλον;
2. Θα συστήνατε σε κάποιον άλλο να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό; Αν ναι γιατί;
3. Είστε ευχαριστημένοι από αυτό που προσφέρετε;
4. Θα θέλατε να αλλάξετε κάτι;

Στοιχεία ιδιοκτήτη

Φύλο:

Ηλικία:

Μορφωτικό επίπεδο:

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση() Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση() Τριτοβάθμια Εκπαίδευση()

Οικογενιακή Κατάσταση:

Έγγαμος() Άγαμος() Διαζευγμένος() Σε Χηρεία()

Αριθμός μελών οικογένειας(εάν υπάρχουν):

Αριθμός θηλυκών τέκνων:___ Αριθμός αρσενικών τέκνων:___

Μόνιμη κατοικία

Ποια είναι η μόνιμη κατοικία σας; (μένετε στο αγρότουριστικό κατάλυμα ή κάπου αλλού;) αλλου

Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκει το ετήσιο εισόδημα σας(απο τον αγροτουρισμο):

ΕΤΗΣΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	
0-2000€	
2001€-4000€	
4001€-6000€	
6001-8000€	
8001-10000€	
>10000€	

Έχετε και άλλη πηγή εισοδημάτων:

Ναι() Όχι()

Με τι άλλο ασχολείστε εκτός του καταλύματος:

Διαγρονική διακύμανση:

Αύξηση κέρδους() Μείωση κέρδους()

Σταθερή ()